בע"ה

גליון ח | א-ז ניסן

# לְשִׂיחַ

## עַל דַּלְתֵי יוֹם יוֹם

שִׁעוּרֵי הַשָּׁבוּעַ – נ"ך וּמִשְׁנָיוֹת

כְּתַקָּנַת מוֹרֵנוּ וְרַבֵּינוּ הָרַב יִצְחָק גִּינְזְבּוּרְג שְׁלִיטָ"א

**שָׁבוּעַ פָּרָשַׁת וַיִּקְרָא תשפ"ה**

**נ"ך:** יהושע פרקים כ–כד, שפטים א–ב

(עם מאמרי־חסידות לפרקי הנ"ך)

**משנה:** מסכת בבא־בתרא פרק ט'

**מאמר שבועי:** חדש ניסן – תקון חוש הדִּבּוּר

# הקדמת המערכת

"אַשְׁרֵי אָדָם שֹׁמֵעַ לִי לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֹתַי יוֹם יוֹם לִשְׁמֹר מְזוּזוֹת פִּתָחָי" (משלי ח, לד).

שבוע טוב ומבורך לכל אנ"ש והתמימים שיחיו, השוקדים על דלתות התורה הקדושה ורבינו שליט"א יום יום!

ב"ה השבוע, יחד עם המשך נחלת הארץ וחלוקתה, מתחילים לטעום גם מ"תורת ארץ ישראל", ומההלכות המיוחדות - שינוי מנטליות ממשי - התלויות בארץ ישראל.

ישר־כח גדול ללומדים שטורחים להעיר ולהאיר, כדי לשפץ ולשפר את העלון כמיטב יכלתנו למען נוחות הלומדים והמעיינים.

השבוע לומדים את פרקים כ'-כ"ד בספר יהושע, נוכחים לראות את 'תמונת המצב' של עם ישראל בימים אלו, עדים לשבועה וברית מיוחדת בין ישראל לקב"ה, **ומסיימים את הספר!!** בתחילת ספר שפטים (פרקים א-ב) נלמד על מלחמות של עם ישראל לשבטיו (וגם קצת על **'מוסר לחימה'**... אל תפספסו!) שבעצם נעשו עדיין בימי יהושע.

שוב מוכרחים להפנות **למאמרים הנפלאים והקצרצרים** של רבינו שליט"א, השייכים במיוחד לאוהבי החשבון... לצערנו השבוע נעדרים המאמרים לפרקים א-ב בספר שפטים - עוד לא הספיקו להיערך, מקוים שישלח מעודכן עם המאמרים עד תחילת הלימוד.

במשנה לומדים השבוע את **בבא־בתרא פרק ט'**, פרק ארוך ויסודי בדיני **ירושות ונחלות.**

בתור "המאמר השבועי" נלמד השבוע מאמר יפהפה על חוש הדיבור, לכבוד החדש שלו שאותו. בע"ה זו סדרה שתמשיך - מדי תחילת־חדש לומדים על חוש החדש הבעל"ט. הדברים לקוחים מתוך סדרה שכתב ניר שי' מנוסי לעלון 'התחדשות' בשנת תשס"ט - ישר חיליה!

בברכת למוד פורה ושבוע טוב ומבורך,
המערכת.

לקבלת העלון מדי שבוע באימייל, לתרומות, הערות והארות - פנו אל ozby208770@gmail.com.

***

## טבלת הלִמוד – חֹדש ניסן תשפ"ה
### יהושע שופטים - סבב שלישי

| ראשון | שני | שלישי | רביעי | חמישי | ששי | שבת־קדש |
|---|---|---|---|---|---|---|
| **א' [ר"ח] ניסן**<br>יהושע כ' | **ב' ניסן**<br>יהושע כ"א | **ג' ניסן**<br>יהושע כ"ב | **ד' ניסן**<br>יהושע כ"ג | **ה' ניסן**<br>יהושע כ"ד | **ו' ניסן**<br>שפטים א' | **ז' ניסן**<br>שפטים ב'<br>בבא־בתרא פ"ט |
| **ח' ניסן**<br>חג הגאולה<br>שפטים ג' | **ט' ניסן**<br>שפטים ד' | **י' ניסן**<br>שפטים ה' | **י"א ניסן**<br>עֻזֵּרנוּ בְּשֵׁם ה'<br>שפטים ו' | **י"ב ניסן**<br>שפטים ז' | **י"ג ניסן**<br>שפטים ח' | **י"ד ניסן**<br>שפטים ט'<br>בבא־בתרא פ"י |
| **ט"ו ניסן**<br>יו"ט חג הפסח<br>שפטים י' | **ט"ז ניסן**<br>חג הפסח<br>שפטים י"א | **י"ז ניסן**<br>חג הפסח<br>שפטים י"ב | **ח"י ניסן**<br>חג הפסח<br>שפטים י"ג | **י"ט ניסן**<br>חג הפסח<br>שפטים י"ד | **כ' ניסן**<br>חג הפסח<br>שפטים ט"ו | **כ"א ניסן**<br>שפטים ט"ז<br>סנהדרין פ"א |
| **כ"ב ניסן**<br>שפטים י"ז | **כ"ג ניסן**<br>שפטים י"ח | **כ"ד ניסן**<br>שפטים י"ט | **כ"ה ניסן**<br>שפטים כ' | **כ"ו ניסן**<br>שפטים כ"א | **כ"ז ניסן**<br>שפטים כ"ב | **כ"ח ניסן**<br>שפטים כ"ג<br>סנהדרין פ"ב |

# ג״ך יומי – יום ראשון, א׳ [ראש־הדש] ניסן

# יהושע פרק כ׳

(א) וַיְדַבֵּר הוי׳ אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר תְּנוּ לָכֶם אֶת עָרֵי הַמִּקְלָט אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי אֲלֵיכֶם בְּיַד מֹשֶׁה: (ג) לָנוּס שָׁמָּה רוֹצֵחַ מַכֵּה נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה בִּבְלִי דָעַת וְהָיוּ לָכֶם לְמִקְלָט מִגֹּאֵל הַדָּם: (ד) וְנָס אֶל אַחַת | מֵהֶעָרִים הָאֵלֶּה וְעָמַד פֶּתַח שַׁעַר הָעִיר וְדִבֶּר בְּאָזְנֵי זִקְנֵי הָעִיר הַהִיא אֶת דְּבָרָיו וְאָסְפוּ אֹתוֹ הָעִירָה אֲלֵיהֶם וְנָתְנוּ לוֹ מָקוֹם וְיָשַׁב עִמָּם: (ה) וְכִי יִרְדֹּף גֹּאֵל הַדָּם אַחֲרָיו וְלֹא יַסְגִּרוּ אֶת הָרֹצֵחַ בְּיָדוֹ כִּי בִּבְלִי דַעַת הִכָּה אֶת רֵעֵהוּ וְלֹא שֹׂנֵא הוּא לוֹ מִתְּמוֹל שִׁלְשׁוֹם: (ו) וְיָשַׁב | בָּעִיר הַהִיא עַד עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לַמִּשְׁפָּט עַד מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם אָז | יָשׁוּב הָרוֹצֵחַ וּבָא אֶל עִירוֹ וְאֶל בֵּיתוֹ אֶל הָעִיר אֲשֶׁר נָס מִשָּׁם:

**עד עמדו וגו׳ למשפט.** אם יפטר מגלות יפטר, ואם יתחייב גלות יחזור לעיר מקלטו (במדבר לה כה): וישב שם עד מות הכהן הגדול:

(ז) וַיַּקְדִּישׁוּ אֶת קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל בְּהַר נַפְתָּלִי וְאֶת שְׁכֶם בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת קִרְיַת אַרְבַּע הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה: (ח) וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרִיחוֹ מִזְרָחָה נָתְנוּ אֶת בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר בַּמִּישֹׁר מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וְאֶת רָאמֹת בַּגִּלְעָד מִמַּטֵּה גָּד וְאֶת (גלון) גּוֹלָן בַּבָּשָׁן מִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה:

**ומעבר לירדן יריחו מזרחה נתנו.** בימי משה, שנאמר (דברים ד מג): את בצר במדבר וגו׳:

(ט) אֵלֶּה הָיוּ עָרֵי הַמּוּעָדָה לְכֹל | בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה כָּל מַכֵּה נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם עַד עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה: (פ)

**המועדה.** ההזמנה, היעודות לכך:

# פרק ב: "ערי המועדה"

הפרק מתאר את הקדשת ערי המקלט (כמצות ה' אל משה, עליה חוזר ה' ליהושע). הקדשת ערי מקלט היא שלמות מלכותו–מנהיגותו של יהושע כובש הארץ – "אין מלך בלא עם", ראשי תיבות **ערי–מ**קלט (**ערי מקלט** בגימטריא **בעל שם טוב** וכו').

הפרק חותם: "אֵלֶּה הָיוּ עָרֵי הַמּוֹעֲדָה לְכֹל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם לָנוּס שָׁמָּה כָּל מַכֵּה נֶפֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְלֹא יָמוּת בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם עַד עָמְדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה". רש"י מפרש: "'המועדה', ההזמנה, היעודות לכך". ערי מקלט, "ערי המועדה"–"ההזמנה", הן בחינת "מועדים לשמחה, חגים וזמנים לששון" – סוד תיקון הזמן.

השרש של "מועדה", **יעד** (אותיות **ידע**), עולה בגימטריא **פד** – סוד תיקון הברית (הכח של **חנוך** הצדיק, שהיה תופר מנעלים – תיקון ל"**נ**בתם **ע**ונך **ל**פני" – ומיחד יחוד על כל תפירה, כנודע). עיר מקלט היא תיקון הברית (הפגם של תוקף האני–האון), שהוא–הוא סוד תיקון הזמן – התיקון של "אני ראשון ואני אחרון", "עמק ראשית" ו"עמק אחרית" (חכמה ובינה, אבא ואמא עילאין, כנודע שפגם הברית הוא פגם במוחין). ב–**יעד** של עיר המקלט יש שתי מדרגות של תיקון – תיקון שבבחינת "**עד** ולא עד בכלל" ותיקון שלם שבבחינת "**עד** ועד בכלל" – וכנגדן היה כתוב בכל פרשת דרכים בדרך לעיר המקלט "**מקלט מקלט**" (בגימטריא **משיח–ישמח**, כנודע).

# נ"ך יומי – יום שני, ב' ניסן

[יומא דהילולא לכ"ק אדמו"ר הרש"ב נ"ע]

# יהושע פרק כ"א

**(א)** וַיִּגְּשׁוּ רָאשֵׁי אֲבוֹת הַלְוִיִּם אֶל אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְאֶל רָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל: **(ב)** וַיְדַבְּרוּ אֲלֵיהֶם בְּשִׁלֹה בְּאֶרֶץ כְּנַעַן לֵאמֹר הוי' צִוָּה בְיַד מֹשֶׁה לָתֶת לָנוּ עָרִים לָשָׁבֶת וּמִגְרְשֵׁיהֶן לִבְהֶמְתֵּנוּ: **(ג)** וַיִּתְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם מִנַּחֲלָתָם אֶל פִּי הוי' אֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת מִגְרְשֵׁיהֶן: **(ד)** וַיֵּצֵא הַגּוֹרָל לְמִשְׁפְּחֹת הַקְּהָתִי וַיְהִי לִבְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן מִן הַלְוִיִּם מִמַּטֵּה יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה הַשִּׁמְעֹנִי וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: **(ה)** וְלִבְנֵי קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפְּחֹת מַטֵּה אֶפְרַיִם וּמִמַּטֵּה דָן וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּגּוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר: **(ס)**

**ולבני קהת הנותרים.** הם בני משה, ובני יצהר, וחברון ועוזיאל: **ממשפחת מטה אפרים.** מנחלת שבט בני אפרים נפלו להם אלה הערים, שבכל שבט ושבט נטלו כמה שנאמר (במדבר לה ח): מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעיטו איש כפי נחלתו אשר ינחלו יתן מעריו ללוים:

**(ו)** וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹן מִמִּשְׁפְּחוֹת מַטֵּה יִשָּׂשכָר וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמֵחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה בַּבָּשָׁן בַּגּוֹרָל עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: **(ס)** **(ז)** לִבְנֵי מְרָרִי לְמִשְׁפְּחֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה גָד וּמִמַּטֵּה זְבוּלֻן עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: **(ח)** וַיִּתְּנוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם אֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה וְאֶת מִגְרְשֵׁיהֶן כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה בַּגּוֹרָל: **(פ)** **(ט)** וַיִּתְּנוּ מִמַּטֵּה בְּנֵי יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה בְּנֵי שִׁמְעוֹן אֶת הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְהֶן בְּשֵׁם:

**אשר יקרא אתהן בשם.** לפי שלא הזכיר למעלה את שמות הערים שנתנו להם, ולמטה הוא מפרש את שמותם, לכך אמר: אשר יקרא אתהן בשם:

**(י)** וַיִּהְיוּ לִבְנֵי אַהֲרֹן מִמִּשְׁפְּחוֹת הַקְּהָתִי מִבְנֵי לֵוִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל רִיאשׁנָה: **(יא)** וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת קִרְיַת אַרְבַּע אֲבִי הָעֲנָק הִיא חֶבְרוֹן בְּהַר יְהוּדָה וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ סְבִיבֹתֶיהָ: **(יב)** וְאֶת שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת חֲצֵרֶיהָ נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה בַּאֲחֻזָּתוֹ: (ס) **(יג)** וְלִבְנֵי | אַהֲרֹן הַכֹּהֵן נָתְנוּ אֶת עִיר מִקְלַט הָרֹצֵחַ אֶת חֶבְרוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת לִבְנָה וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ: **(יד)** וְאֶת יַתִּר וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ: **(טו)** וְאֶת חֹלֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת דְּבִר וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ: **(טז)** וְאֶת עַיִן וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת יֻטָּה וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ אֶת בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ עָרִים תֵּשַׁע מֵאֵת שְׁנֵי הַשְּׁבָטִים הָאֵלֶּה: (פ) **(יז)** וּמִמַּטֵּה בִנְיָמִן אֶת גִּבְעוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ אֶת גֶּבַע וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ: **(יח)** אֶת עֲנָתוֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ וְאֶת עַלְמוֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁהָ עָרִים אַרְבַּע:

**ואת עלמון.** ובדברי הימים (א ו מה): ואת עלמת, הוא בחורים, שיונתן (שמואל ב ג טז) מתרגם אותה: עלמות: את מגרשיה סביבותיה. אלפים אמה לכל רוח:

**(יט)** כָּל עָרֵי בְנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה עָרִים וּמִגְרְשֵׁיהֶן: **(ס)** **(כ)** וּלְמִשְׁפְּחוֹת בְּנֵי קְהָת֙ הַלְוִיִּ֔ם הַנּוֹתָרִ֖ים מִבְּנֵ֣י קְהָ֑ת וַיְהִי֙ עָרֵ֣י גּוֹרָלָ֔ם מִמַּטֵּ֖ה אֶפְרָֽיִם: **(כא)** וַיִּתְּנ֣וּ לָהֶ֗ם אֶת עִיר֙ מִקְלָ֣ט הָרֹצֵ֔חַ אֶת שְׁכֶ֖ם וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ בְּהַ֣ר אֶפְרָ֔יִם וְאֶת גֶּ֖זֶר וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(כב)** וְאֶת קִבְצַ֔יִם וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת בֵּ֥ית חוֹרֹ֖ן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(ס)** **(כג)** וּמִמַּטֵּה֙ דָּ֔ן אֶת אֶלְתְּקֵ֖א וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת גִּבְתּ֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(כד)** אֶת אַיָּל֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת גַּ֥ת רִמּ֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(ס)** **(כה)** וּמֵֽחֲצִ֣ית מַטֵּ֔ה מְנַשֶּׁ֖ה אֶת תַּעְנַ֑ךְ וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת גַּ֥ת רִמּ֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים שְׁתָּֽיִם: **(כו)** כָּל עָרִ֗ים עֶ֚שֶׂר וּמִגְרְשֵׁיהֶ֔ן לְמִשְׁפְּח֖וֹת בְּנֵ֣י קְהָ֑ת הַנּוֹתָרִ֖ים: **(ס)** **(כז)** וְלִבְנֵ֣י גֵרְשׁ֔וֹן מִמִּשְׁפַּ֖חַת הַלֵּוִיִּ֑ם מֵֽחֲצִי֙ מַטֵּ֣ה מְנַשֶּׁ֔ה אֶת עִ֥יר מִקְלַ֖ט הָרֹצֵ֑חַ אֶת (גלון) גּוֹלָ֣ן בַּבָּשָׁ֔ן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת בְּעֶשְׁתְּרָ֖ה וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים שְׁתָּֽיִם: **(ס)** **(כח)** וּמִמַּטֵּ֣ה יִשָּׂשכָ֔ר אֶת קִשְׁי֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת דָּבְרַ֖ת וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ: **(כט)** אֶת יַרְמ֥וּת וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת עֵ֥ין גַּנִּ֖ים וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(ס)** **(ל)** וּמִמַּטֵּ֣ה אָשֵׁ֔ר אֶת מִשְׁאָ֖ל וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת עַבְדּ֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(לא)** אֶת חֶלְקַ֖ת וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת רְחֹ֖ב וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(ס)** **(לב)** וּמִמַּטֵּ֣ה נַפְתָּלִ֔י אֶת עִ֥יר | מִקְלַ֖ט הָרֹצֵ֑חַ אֶת קֶ֣דֶשׁ בַּגָּלִ֔יל וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת חַמֹּ֥ת דֹּ֖אר וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת קַרְתָּ֖ן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים שָׁלֹֽשׁ: **(לג)** כָּל עָרֵ֣י הַגֵּרְשָׁנִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם שְׁלֹ֣שׁ עֶשְׂרֵ֑ה עִ֖יר וּמִגְרְשֵׁיהֶֽן: **(ס)** **(לד)** וּלְמִשְׁפְּח֖וֹת בְּנֵ֣י מְרָרִ֑י הַלְוִיִּ֔ם הַנּוֹתָרִ֖ים מֵאֵ֣ת מַטֵּ֣ה זְבוּלֻ֔ן אֶת יָקְנְעָ֖ם וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת קַרְתָּ֖ה וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(לה)** אֶת דִּמְנָ֖ה וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת נַהֲלָ֖ל וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(לו)** וּמִמַּטֵּ֣ה רְאוּבֵ֔ן אֶת בֶּ֖צֶר וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת יַהְצָ֖ה וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(לז)** אֶת קְדֵמ֖וֹת וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת מֵיפָ֖עַת וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(לח)** וּמִמַּטֵּ֣ה גָּ֔ד אֶת עִ֥יר מִקְלַ֖ט הָרֹצֵ֑חַ אֶת רָמֹ֣ת בַּגִּלְעָ֔ד וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ וְאֶת מַחֲנַ֖יִם וְאֶת מִגְרָשֶֽׁהָ: **(לט)** אֶת חֶשְׁבּ֖וֹן וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ אֶת יַעְזֵ֖ר וְאֶת מִגְרָשֶׁ֑הָ כָּל עָרִ֥ים אַרְבַּֽע: **(מ)** כָּל הֶֽעָרִ֗ים לִבְנֵי֙ מְרָרִ֔י לְמִשְׁפְּחֹתָ֖ם הַנּוֹתָרִ֣ים מִמִּשְׁפְּח֑וֹת הַלְוִיִּ֔ם וַיְהִי֙ גּוֹרָלָ֔ם עָרִ֥ים שְׁתֵּ֖ים עֶשְׂרֵֽה: **(ס)** **(מא)** כֹּ֚ל עָרֵ֣י הַלְוִיִּ֔ם בְּת֖וֹךְ אֲחֻזַּ֣ת בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֑ל עָרִ֥ים אַרְבָּעִ֖ים וּשְׁמֹנֶ֥ה וּמִגְרְשֵׁיהֶֽן: **(מב)** תִּהְיֶ֥ינָה הֶֽעָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה עִ֣יר עִ֔יר וּמִגְרְשֶׁ֖יהָ סְבִיבֹתֶ֥יהָ כֵּ֖ן לְכָל הֶֽעָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה: **(מג)** וַיִּתֵּ֤ן יְהוָה֙ לְיִשְׂרָאֵ֔ל אֶת כָּל הָאָ֖רֶץ אֲשֶׁ֣ר נִשְׁבַּ֣ע לָתֵ֔ת לַאֲבוֹתָ֑ם וַיִּֽרְשׁוּהָ֙ וַיֵּשְׁב֣וּ בָ֔הּ: **(פ)** **(מד)** וַיָּ֨נַח יְהוָ֤ה לָהֶם֙ מִסָּבִ֔יב כְּכֹ֖ל אֲשֶׁ֣ר נִשְׁבַּ֣ע לַאֲבוֹתָ֑ם וְלֹא עָמַ֣ד אִ֤ישׁ בְּפָנֵיהֶם֙ מִכָּל אֹיְבֵיהֶ֔ם אֶת כָּל אֹיְבֵיהֶ֖ם נָתַ֥ן יְהוָ֖ה בְּיָדָֽם: **(מה)** לֹא נָפַ֗ל דָּבָר֙ מִכֹּל֙ הַדָּבָ֣ר הַטּ֔וֹב אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר יְהוָ֑ה אֶל בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֔ל הַכֹּ֖ל בָּֽא:

# פרק בא: עלמון-בחורים

בין הערים שנתנו לכהנים מנחלת בנימין מוזכרת "עלמון", ורש"י כותב "הוא בחורים, שיונתן מתרגם אותה 'עלמות'" (בחורים גם היא עיר בבנימין). עלם פירושו בחור, כאשר עלם הוא לשון נצח וגם לשון העלמה (כמו בפסוק "זה שמי לעלם") ובחור הוא גילוי האהבה. בעומק, עלם היינו ידיעת ה' (ש"שער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל") ובחור הוא כח הבחירה החפשית.

ורמזים: **עלמון-בחורים** עולה 462, יהלום **אהיה** (סוד "אהיה אשר אהיה"), רק ראשי התיבות הם **עב** (יהלום **ח**) והשאר עולה **שמים** (**י-ה** פעמים **הוי**). היחס בין השרשים, **עלם** (140) ו-**בחר** (210) הוא יחס של **ב:ג**. **עלם כח נעלם** עולה **משיח**.

# נ"ך יומי – יום שלישי, ג' ניסן
# יהושע פרק כ"ב

**(א)** אָז יִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה: **(ב)** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם אַתֶּם שְׁמַרְתֶּם אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' וַתִּשְׁמְעוּ בְקוֹלִי לְכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם: **(ג)** לֹא עֲזַבְתֶּם אֶת אֲחֵיכֶם זֶה יָמִים רַבִּים עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּשְׁמַרְתֶּם אֶת מִשְׁמֶרֶת מִצְוַת ה' אֱלֹהֵיכֶם: **(ד)** וְעַתָּה הֵנִיחַ ה' אֱלֹהֵיכֶם לַאֲחֵיכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם וְעַתָּה פְּנוּ וּלְכוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם אֶל אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם אֲשֶׁר | נָתַן לָכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: **(ה)** רַק | שִׁמְרוּ מְאֹד לַעֲשׂוֹת אֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוָּה אֶתְכֶם מֹשֶׁה עֶבֶד ה' לְאַהֲבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וְלָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וּלְדָבְקָה בוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם: **(ו)** וַיְבָרְכֵם יְהוֹשֻׁעַ וַיְשַׁלְּחֵם וַיֵּלְכוּ אֶל אָהֳלֵיהֶם: **(ס)** **(ז)** וְלַחֲצִי | שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה נָתַן מֹשֶׁה בַּבָּשָׁן וּלְחֶצְיוֹ נָתַן יְהוֹשֻׁעַ עִם אֲחֵיהֶם (מעבר) בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן יָמָּה וְגַם כִּי שִׁלְּחָם יְהוֹשֻׁעַ אֶל אָהֳלֵיהֶם וַיְבָרְכֵם:

**וגם כי שלחם יהושע.** לחצי שבט המנשה, כאשר שלח את בני ראובן וגד:

**(ח)** וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם לֵאמֹר בִּנְכָסִים רַבִּים שׁוּבוּ אֶל אָהֳלֵיכֶם וּבְמִקְנֶה רַב מְאֹד בְּכֶסֶף וּבְזָהָב וּבִנְחֹשֶׁת וּבְבַרְזֶל וּבְשַׂלְמוֹת הַרְבֵּה מְאֹד חִלְקוּ שְׁלַל אֹיְבֵיכֶם עִם אֲחֵיכֶם: **(פ)**

**עם אחיכם.** בני ראובן ובני גד. ויש פותרין: עם אחיכם, שנשארו לשמור את הערים עם הנשים והטף, ולא עברו את הירדן עם החלוצים, גם הם נטלו חלק בבזה:

**(ט)** וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי | שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשִּׁלֹה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לָלֶכֶת אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל אֶרֶץ אֲחֻזָּתָם אֲשֶׁר נֶאֱחֲזוּ בָהּ עַל פִּי ה' בְּיַד מֹשֶׁה: **(י)** וַיָּבֹאוּ אֶל גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיִּבְנוּ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה שָׁם מִזְבֵּחַ עַל הַיַּרְדֵּן מִזְבֵּחַ גָּדוֹל לְמַרְאֶה: **(יא)** וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הִנֵּה בָנוּ בְנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה אֶת הַמִּזְבֵּחַ אֶל מוּל אֶרֶץ כְּנַעַן אֶל גְּלִילוֹת הַיַּרְדֵּן אֶל עֵבֶר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: **(יב)** וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקָּהֲלוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁלֹה לַעֲלוֹת עֲלֵיהֶם לַצָּבָא: **(פ)**

**לעלות עליהם לצבא.** לפי שנאסרו הבמות משנקבע המשכן בשילה:

**(יג)** וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן: **(יד)** וַעֲשָׂרָה נְשִׂאִים עִמּוֹ נָשִׂיא אֶחָד נָשִׂיא אֶחָד לְבֵית אָב לְכֹל מַטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית אֲבוֹתָם הֵמָּה לְאַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: **(טו)** וַיָּבֹאוּ אֶל בְּנֵי רְאוּבֵן וְאֶל בְּנֵי גָד וְאֶל חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד וַיְדַבְּרוּ אִתָּם לֵאמֹר: **(טז)** כֹּה אָמְרוּ כָּל | עֲדַת ה' מָה הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר מְעַלְתֶּם בֵּאלֹהֵי

יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי הוי' בִּבְנוֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ לִמְרָדְכֶם הַיּוֹם בַּהוי': **(יז)** הַמְעַט לָנוּ אֶת עֲוֹן פְּעוֹר אֲשֶׁר לֹא הִטַּהַרְנוּ מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיְהִי הַנֶּגֶף בַּעֲדַת הוי': **(יח)** וְאַתֶּם תָּשֻׁבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי הוי' וְהָיָה אַתֶּם תִּמְרְדוּ הַיּוֹם בַּהוי' וּמָחָר אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף: **(יט)** וְאַךְ אִם טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל אֶרֶץ אֲחֻזַּת הוי' אֲשֶׁר שָׁכַן שָׁם מִשְׁכַּן הוי' וְהֵאָחֲזוּ בְּתוֹכֵנוּ וּבַהוי' אַל תִּמְרֹדוּ וְאֹתָנוּ אַל תִּמְרֹדוּ בִּבְנֹתְכֶם לָכֶם מִזְבֵּחַ מִבַּלְעֲדֵי מִזְבַּח הוי' אֱלֹהֵינוּ:

**אם טמאה ארץ אחזתכם.** שלא בחר הקדוש ברוך הוא להשרות בה שכינתו: **ואותנו אל תמרודו.** כמו, ובנו אל תמרודו:

**(כ)** הֲלוֹא | עָכָן בֶּן זֶרַח מָעַל מַעַל בַּחֵרֶם וְעַל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל הָיָה קָצָף וְהוּא אִישׁ אֶחָד לֹא גָוַע בַּעֲוֹנוֹ: **(פ)** **(כא)** וַיַּעֲנוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד וַחֲצִי שֵׁבֶט הַמְנַשֶּׁה וַיְדַבְּרוּ אֶת רָאשֵׁי אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: **(כב)** אֵל | אֱלֹהִים | הוי' אֵל | אֱלֹהִים | הוי' הוּא יֹדֵעַ וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בַּהוי' אַל תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה:

**אל אלהים ה'.** אל כל האלהים הוא ה' היודע כי לא במרד וגו', וכשכפל לומר שתי פעמים אלהים, בעולם הזה ובעולם הבא: **אל תושיענו.** כלפי שכינה אמרו:

**(כג)** לִבְנוֹת לָנוּ מִזְבֵּחַ לָשׁוּב מֵאַחֲרֵי הוי' וְאִם לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה וּמִנְחָה וְאִם לַעֲשׂוֹת עָלָיו זִבְחֵי שְׁלָמִים הוי' הוּא יְבַקֵּשׁ:

**הוא יבקש.** יפרע ממנו:

**(כד)** וְאִם לֹא מִדְאָגָה מִדָּבָר עָשִׂינוּ אֶת זֹאת לֵאמֹר מָחָר יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם לִבְנֵינוּ לֵאמֹר מַה לָּכֶם וְלַהוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

**מדאגה מדבר.** מחמת דאגת יראת דבר חרפה עשינו, כמה שמפרש פן יאמרו בניכם מחר לחרף את בנינו, כשילכו להקריב במשכן שילה, שמא יאמרו מה לכם ולה', והלא גבול נתן בינינו וביניכם את הירדן, זו דאגנו ועשינו. כל 'דאגה' שבמקרא לשון יראה הוא, כמו (ירמיהו לח יט): אני דואג את היהודים, דצדקיהו:

**(כה)** וּגְבוּל נָתַן הוי' בֵּינֵנוּ וּבֵינֵיכֶם בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד אֶת הַיַּרְדֵּן אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּהוי' וְהִשְׁבִּיתוּ בְנֵיכֶם אֶת בָּנֵינוּ לְבִלְתִּי יְרֹא אֶת הוי': **(כו)** וַנֹּאמֶר נַעֲשֶׂה נָּא לָנוּ לִבְנוֹת אֶת הַמִּזְבֵּחַ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח: **(כז)** כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם וּבֵין דֹּרוֹתֵינוּ אַחֲרֵינוּ לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת הוי' לְפָנָיו בְּעֹלוֹתֵינוּ וּבְזִבְחֵינוּ וּבִשְׁלָמֵינוּ וְלֹא יֹאמְרוּ בְנֵיכֶם מָחָר לִבְנֵינוּ אֵין לָכֶם חֵלֶק בַּהוי':

**כי עד הוא.** שלא סילקנו עצמנו מתורת מזבח:

**(כח)** וַנֹּאמֶר וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֵלֵינוּ וְאֶל דֹּרֹתֵינוּ מָחָר וְאָמַרְנוּ רְאוּ אֶת תַּבְנִית מִזְבַּח הוי' אֲשֶׁר עָשׂוּ אֲבוֹתֵינוּ לֹא לְעוֹלָה וְלֹא לְזָבַח כִּי עֵד הוּא בֵּינֵינוּ וּבֵינֵיכֶם: **(כט)** חָלִילָה לָּנוּ מִמֶּנּוּ לִמְרֹד בַּהוי' וְלָשׁוּב הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי הוי' לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לְעֹלָה לְמִנְחָה

וּלְזָבַח מִלְּבַד מִזְבַּח֙ יְהוָ֣ אֱלֹהֵ֔ינוּ אֲשֶׁ֖ר לְפָנֵ֥י מִשְׁכָּנֽוֹ׃ **(פ)** **(ל)** וַיִּשְׁמַ֥ע פִּינְחָ֛ס הַכֹּהֵ֖ן וּנְשִׂיאֵ֣י הָעֵדָ֑ה וְרָאשֵׁ֣י יִשְׂרָאֵל֮ אֲשֶׁ֣ר אִתּוֹ֒ אֶת־הַדְּבָרִ֗ים אֲשֶׁ֤ר דִּבְּרוּ֙ בְּנֵ֣י רְאוּבֵ֣ן וּבְנֵ֣י גָ֔ד וּבְנֵ֥י מְנַשֶּׁ֖ה וַיִּיטַ֥ב בְּעֵינֵיהֶֽם׃ **(לא)** וַיֹּ֣אמֶר פִּינְחָ֗ס בֶּן־אֶלְעָזָר֙ הַכֹּהֵ֔ן אֶל־בְּנֵ֥י רְאוּבֵ֖ן וְאֶל־בְּנֵ֣י גָ֑ד וְאֶל־בְּנֵ֣י מְנַשֶּׁ֔ה הַיּ֗וֹם | יָדַ֜עְנוּ֙ כִּֽי־בְתוֹכֵ֔נוּ יְהוָ֖ אֲשֶׁ֣ר לֹא־מְעַלְתֶּ֣ם בַּיהוָ֗ הַמַּ֙עַל֙ הַזֶּ֔ה אָז֙ הִצַּלְתֶּ֣ם אֶת־בְּנֵ֔י יִשְׂרָאֵל֙ מִיַּ֣ד יְהוָ֔ **(לב)** וַיָּ֣שָׁב פִּינְחָ֗ס בֶּן־אֶלְעָזָר֙ הַכֹּהֵ֔ן | וְהַנְּשִׂיאִ֖ים מֵאֵ֣ת בְּנֵ֣י רְאוּבֵ֑ן וּמֵאֵ֖ת בְּנֵ֣י גָ֔ד מֵאֶ֥רֶץ הַגִּלְעָ֖ד אֶל־אֶ֣רֶץ כְּנַ֑עַן אֶל־בְּנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וַיָּשִׁ֥בוּ אוֹתָ֖ם דָּבָֽר׃ **(לג)** וַיִּיטַ֤ב הַדָּבָר֙ בְּעֵינֵ֣י בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵ֔ל וַיְבָרְכ֣וּ אֱלֹהִ֔ים בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵ֖ל וְלֹ֣א אָמְר֣וּ לַעֲל֣וֹת עֲלֵיהֶ֔ם לַצָּבָ֖א לְשַׁחֵ֣ת אֶת־הָאָ֑רֶץ אֲשֶׁ֥ר בְּנֵ֖י רְאוּבֵ֥ן וּבְנֵ֥י גָֽד יֹשְׁבִ֖ים בָּֽהּ׃

**ויברכו אלהים.** ואודיאו קדם ה׳ בני ישראל׃

**(לד)** וַיִּקְרְא֧וּ בְנֵי־רְאוּבֵ֛ן וּבְנֵ֥י גָ֖ד לַמִּזְבֵּ֑חַ כִּ֥י עֵ֛ד הוּא֙ בֵּינֹתֵ֔ינוּ כִּ֥י יְהוָ֖ הָאֱלֹהִֽים׃ **(פ)**

**ויקראו בני ראובן ובני גד למזבח כי עד הוא.** הרי זה מן המקראות הקצרים, וצריך להוסיף בו תיבה אחת, ויקראו בני ראובן ובני גד למזבח ׳עד׳׃

## כב: ידיעת ה׳ וישראל

אחרי שבני ראובן, גד וחצי שבט המנשה משתלחים לארצם בעבר הירדן ובונים "מזבח גדול למראה" מגיעה אליהם המשלחת בראשות פינחס בן אלעזר הכהן, מזהירה אותם ממרידה בה׳ ומציעה להם "וְאַךְ אִם טְמֵאָה אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם עִבְרוּ לָכֶם אֶל אֶרֶץ אֲחֻזַּת יְהוָ אֲשֶׁר שָׁכַן שָׁם מִשְׁכַּן יְהוָ וְהֵאָחֲזוּ בְּתוֹכֵנוּ". רש"י מסביר: "אם טמאה ארץ אחזתכם. שלא בחר הקדוש ברוך הוא להשרות בה שכינתו". השראת השכינה בישראל היא טהרה והעדר השראת השכינה הוא טומאה (ורמז: **השראת השכינה בישראל** עולה 1839 – ג"פ **תריג**, "**גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך**" וכו׳ – ועם **טהרה** עולה 2058, ו"פ 343, 7 בחזקת 3).

בני ראובן, גד וחצי המנשה פותחים את תשובתם בפסוק "אֵל אֱלֹהִים יְהוָ אֵל אֱלֹהִים יְהוָ הוּא יֵדָע וְיִשְׂרָאֵל הוּא יֵדָע אִם בְּמֶרֶד וְאִם בְּמַעַל בַּיהוָ אַל תּוֹשִׁיעֵנוּ הַיּוֹם הַזֶּה". רש"י מסביר שהכפל של שלישית השמות "אל אלהים יהוי" בא לומר "בעולם הזה ובעולם הבא". שם אל הוא בחסד, שם אלהים בגבורה ושם הוי׳ בתפארת – שלישית שמות כנגד חג"ת – ויש לומר שהכפל, "בעולם הזה ובעולם הבא", הוא בסוד חג"ת דעתיקא וחג"ת דז"א (כאשר "ז"א בעתיק אחיד ותליא"). הידיעה שייכת בפרט לשם הוי׳, ר"ת יחיד **הוא** ויודע **ה**כל, ומידיעת ה׳ בהוה ("יֵדֵעַ") נמשכת ידיעת ישראל בעתיד ("יֵדָע"). **ידע** בגימטריא **פד**, סוד תיקון הברית – ידיעת ה׳ על מנת להמשיך את ידיעתו בישראל

היא בסוד "והאדם ידע את חוה אשתו" הגורמת ללידה במציאות, כאשר הכלי לקבל את ידיעת ה' בפנימיות הוא דווקא הבחירה החפשית של ישראל, וד"ל (ורמז: "**אל אלהים הוי' אל אלהים הוי**'" עולה **יחד** פעמים **אחד** ועם "**הוא ידע וישראל הוא ידע**" – עד האתנחתא – עולה 703, משולש **יחידה**, בראשי ואמצעי תיבות, ו–322, 14 פעמים **חיה**, בס"ת).

הם ממשיכים להסביר: "וְאִם לֹא מִדְּאָגָה מִדָּבָר עָשִׂינוּ אֶת זֹאת...". רש"י מסביר ש"כל 'דאגה' שבמקרא לשון יראה הוא" (**דאגה** בגימטריא **אהבה**, התכללות דחילו ורחימו, ודוק). בהתמודדות עם "דאגה בלב איש" יש סדר של הכנעה ("ישחנה"–ישפילנה), הבדלה ("יסיחנה מדעתו") והמתקה ("ישיחנה לאחרים"), כנודע. "**דאגה בלב איש**" בגימטריא **משיח** (לשון "ישיחנה"), כאשר "משיח בא בהסח הדעת" ("יסיחנה מדעתו") ובפרסום בשורת הגאולה ("ישיחנה לאחרים"). כאשר ההתמודדות עם הדאגה והצמיחה מתוכה נעשות כראוי היא הופכת מפתח של גאולה לכל עם ישראל – כלי לקבל ידיעת בהוה כידיעה עתידית של ישראל.

הפרק מסיים "וַיִּקְרְאוּ בְּנֵי רְאוּבֵן וּבְנֵי גָד לַמִּזְבֵּחַ כִּי עֵד הוּא בֵּינֹתֵינוּ כִּי הוי' הָאֱלֹהִים" ורש"י מציין שחסרה כאן מלה – "הרי זה מן המקראות הקצרים, וצריך להוסיף בו תיבה אחת, ויקראו בני ראובן ובני גד למזבח 'עד'". כלומר, חסרה כאן מלה – יש כאן 'עד' נעלם. בהוה מופיעה כאן רק עד אחד, בבחינת "אל אלהים הוי' הוא ידע" בעצמו בהוה, אך "וישראל הוא ידע" רק בעתיד, ובינתים הוא נעלם, ודוק.

# נ"ך יומי – יום רביעי, ד' ניסן

# יהושע פרק כ"ג

**(א)** וַיְהִי֙ מִיָּמִ֣ים רַבִּ֔ים אַחֲרֵי֙ אֲשֶׁ֣ר הֵנִ֔יחַ יְהוָ֖ה לְיִשְׂרָאֵ֑ל מִכָּל֙ אֹיְבֵיהֶ֣ם מִסָּבִ֔יב וִיהוֹשֻׁ֖עַ זָקֵ֥ן בָּ֖א בַּיָּמִֽים׃ **(ב)** וַיִּקְרָ֣א יְהוֹשֻׁעַ֮ לְכָל֣ יִשְׂרָאֵל֒ לִזְקֵנָיו֙ וּלְרָאשָׁיו֙ וּלְשֹׁפְטָ֔יו וּלְשֹׁטְרָ֖יו וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵהֶ֑ם אֲנִ֣י זָקַ֔נְתִּי בָּ֖אתִי בַּיָּמִֽים׃ **(ג)** וְאַתֶּ֗ם רְאִיתֶ֞ם אֵ֤ת כָּל֙ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם לְכָל֣ הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֑לֶּה מִפְּנֵיכֶ֔ם כִּ֚י יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם הוּא֙ הַנִּלְחָ֖ם לָכֶֽם׃ **(ד)** רְא֣וֹ הִפַּ֔לְתִּי לָכֶ֛ם אֶת הַגּוֹיִ֥ם הַנִּשְׁאָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה בְּנַחֲלָ֔ה לִשִׁבְטֵיכֶ֖ם מִן הַיַּרְדֵּ֑ן וְכָל הַגּוֹיִם֙ אֲשֶׁ֣ר הִכְרַ֔תִּי וְהַיָּ֖ם הַגָּד֥וֹל מְב֖וֹא הַשָּׁמֶֽשׁ׃

**ראו הפלתי לכם.** בגורל לנחלה: **הנשארים.** ליכבש:

**(ה)** וַיהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֗ם הוּא֙ יֶהְדֳּפֵ֣ם מִפְּנֵיכֶ֔ם וְהוֹרִ֥ישׁ אֹתָ֖ם מִלִּפְנֵיכֶ֑ם וִירִשְׁתֶּ֣ם אֶת אַרְצָ֔ם כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֛ר יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם לָכֶֽם׃ **(ו)** וַחֲזַקְתֶּ֣ם מְאֹ֔ד לִשְׁמֹ֥ר וְלַעֲשׂ֖וֹת אֶת כָּל הַכָּת֣וּב בְּסֵ֣פֶר תּוֹרַ֣ת מֹשֶׁ֑ה לְבִלְתִּ֥י סוּר מִמֶּ֖נּוּ יָמִ֥ין וּשְׂמֹֽאול׃ **(ז)** לְבִלְתִּ֣י בוֹא֮ בַּגּוֹיִם֒ הָאֵ֣לֶּה הַנִּשְׁאָרִ֣ים הָאֵ֔לֶּה אִתְּכֶ֑ם וּבְשֵׁ֨ם אֱלֹהֵיהֶ֜ם לֹ֤א תַזְכִּירוּ֙ וְלֹ֣א תַשְׁבִּ֔יעוּ וְלֹ֥א תַעַבְדֽוּם וְלֹ֥א תִשְׁתַּחֲוֽוּ לָהֶֽם׃ **(ח)** כִּ֚י אִם בַּיהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם תִּדְבָּקוּ֙ כַּאֲשֶׁ֣ר עֲשִׂיתֶ֔ם עַ֖ד הַיּ֣וֹם הַזֶּֽה׃ **(ט)** וַיּ֣וֹרֶשׁ יְהוָ֗ה מִפְּנֵיכֶם֙ גּוֹיִ֣ם גְּדֹלִ֔ים וַעֲצוּמִ֖ים וְאַתֶּ֑ם לֹא עָמַ֥ד אִישׁ֙ בְּפְנֵיכֶ֔ם עַ֖ד הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה׃ **(י)** אִישׁ אֶחָד֙ מִכֶּ֣ם יִרְדֹּ֔ף כִּֽי | יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם הוּא֙ הַנִּלְחָ֣ם לָכֶ֔ם כַּאֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֖ר לָכֶֽם׃ **(יא)** וְנִשְׁמַרְתֶּ֥ם מְאֹ֖ד לְנַפְשֹׁתֵיכֶ֑ם לְאַהֲבָ֗ה אֶת יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ **(יב)** כִּֽי | אִם שׁ֣וֹב תָּשׁ֗וּבוּ וּדְבַקְתֶּם֙ בְּיִתְר֣וֹ הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֔לֶּה הַנִּשְׁאָרִ֖ים הָאֵ֑לֶּה אִתְּכֶ֔ם וְהִתְחַתַּנְתֶּ֥ם בָּהֶ֖ם וּבָאתֶ֥ם בָּהֶ֛ם וְהֵ֥ם בָּכֶֽם׃ **(יג)** יָדוֹעַ֮ תֵּדְעוּ֒ כִּ֣י לֹא יוֹסִ֣יף יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶם֮ לְהוֹרִישׁ֒ אֶת הַגּוֹיִ֣ם הָאֵ֔לֶּה מִלִּפְנֵיכֶ֑ם וְהָי֨וּ לָכֶ֜ם לְפַ֤ח וּלְמוֹקֵשׁ֙ וּלְשֹׁט֣ בְּצִדֵּיכֶ֔ם וְלִצְנִנִ֖ים בְּעֵינֵיכֶ֑ם עַ֚ד אָבְדְּכֶ֣ם מֵעַ֔ל הָאֲדָמָ֥ה הַטּוֹבָ֖ה הַזֹּ֑את אֲשֶׁ֥ר נָתַ֛ן לָכֶ֖ם יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃

**ולשוטט בצדיכם.** ישוטטו לבוז ולשלול סביבותיכם: **ולצננים.** לשון מחנות, וכן (יחזקאל כג כד): ובאו אליך הצן, כצנה זו המקפת את האדם משלש רוחות, כמה שנאמר (תהלים ה יג): כצנה רצון תעטרנו, תסובבנו, כמו (שמואל א כג כו): ושאול ואנשיו עוטרים אל דוד ואל אנשיו, עוטרים, סובבים:

**(יד)** וְהִנֵּ֣ה אָנֹכִ֗י הוֹלֵךְ֙ הַיּ֣וֹם בְּדֶ֣רֶךְ כָּל הָאָ֔רֶץ וִידַעְתֶּ֣ם בְּכָל לְבַבְכֶ֔ם וּבְכָל נַפְשְׁכֶ֖ם כִּ֣י לֹא נָפַ֣ל דָּבָ֗ר אֶחָד֙ מִכֹּ֣ל | הַדְּבָרִ֣ים הַטּוֹבִ֔ים אֲשֶׁ֥ר דִּבֶּ֛ר יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם עֲלֵיכֶ֑ם הַכֹּ֣ל בָּ֤אוּ לָכֶם֙ לֹ֣א נָפַ֣ל מִמֶּ֔נּוּ דָּבָ֖ר אֶחָֽד׃ **(טו)** וְהָיָ֡ה כַּאֲשֶׁ֣ר בָּ֣א עֲלֵיכֶם֮ כָּל הַדָּבָר֒ הַטּ֣וֹב אֲשֶׁ֣ר דִּבֶּ֣ר יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֗ם אֲלֵיכֶם֙ כֵּ֣ן יָבִ֣יא יְהוָ֣ה עֲלֵיכֶ֔ם אֶת כָּל הַדָּבָ֖ר הָרָ֑ע עַ֚ד הַשְׁמִידְכֶ֔ם מֵעַ֕ל הָאֲדָמָ֥ה הַטּוֹבָ֖ה הַזֹּ֑את אֲשֶׁ֥ר נָתַ֛ן לָכֶ֖ם יְהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶֽם׃ **(טז)** בְּעָבְרְכֶם֙ אֶת בְּרִ֣ית יְהוָ֣ה אֱלֹהֵיכֶ֔ם אֲשֶׁ֥ר צִוָּ֖ה אֶתְכֶ֑ם וַהֲלַכְתֶּ֣ם וַעֲבַדְתֶּ֔ם אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֑ים

וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם וְחָרָה אַף ה' בָּכֶם וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נָתַן לָכֶם: **(פ)**

# פרק כג: ידיעה בכל לב ונפש

בנאום של יהושע לכל ישראל, אחרי אזהרות רבות, הוא אומר להם "וִידַעְתֶּם בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם כִּי לֹא נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל הַדְּבָרִים הַטּוֹבִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' אֱלֹהֵיכֶם עֲלֵיכֶם הַכֹּל בָּאוּ לָכֶם לֹא נָפַל מִמֶּנּוּ דָּבָר אֶחָד" ומזהיר שמכאן יש ללמוד שאם חלילה יעברו את בריתו גם כל הדברים הרעים שה' הזהיר מפניהם יתקיימו. כשם שבתורת משה אנחנו מצווים "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך" כאן יש כאן מצוה על הדעת – "וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכם". זו מצוה לדעת את השגחת ה' בחיים, בתשומת כל הלב והנפש להכיר בהשגחה הפרטית ובכך שאין מקרה (כל הטובה באה בהשגחת ה', ואם חלילה נמרה את פיו יקרה בהשגחה פרטית ההיפך). יש לומר שראיית ההשגחה הפרטית בדבר מסוים היא הידיעה "בכל לבבכם" ואילו הידיעה "בכל נפשכם" היא הסקת המסקנה המתבקשת – ההכללה (מהפרט לכלל) שאין מקרה בעולם (**מקרה** עולה "**אלהים אחרים**", כנודע). הממוצע בין **השגחה פרטית** ל'**אין מקרה**' הוא **תשובה** – תשובה תתאה לראות השגחה פרטית ותשובה עילאה לדעת שאין מקרה, משום ש"אין עוד מלבדו".

ורמזים: "**וידעתם בכל לבבכם ובכל נפשכם**" עולה 1224, ב"פ **ברית**, **חסד** פעמים **טוב** (סוד "אך טוב וחסד גו'"), **חי** פעמים **חיים**. "**כי לא נפל דבר אחד מכל הדברים הטובים אשר דבר הוי' אלהיכם עליכם**" עולה 1872, **חסד** פעמים **הוי'**, **יג** פעמים (ממוצע כל תבה) **קדם**. "**הכל באו לכם לא נפל ממנו דבר אחד**" עולה 700, שיחד עם המשפט הראשון (1224) עולה **עד** פעמים **הוי'** (המצטרף למשפט האמצעי של הפסוק, **חסד** פעמים **הוי'**, כנ"ל). כל הנ"ל עולה 3796, **עולם** (ב"פ **חכמה**) פעמים **הוי'** ודוק. תחלת הפסוק היא "**והנה אנכי הולך היום בדרך כל הארץ**" העולה 841, 29 ברבוע שהוא 21 בהשראה.

# נ"ך יומי – יום המישי, ה' ניסן – סיום יהושע!!

# יהושע פרק כ"ד

**(א)** וַיֶּאֱסֹף יְהוֹשֻׁעַ אֶת כָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁכֶמָה וַיִּקְרָא לְזִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וּלְרָאשָׁיו וּלְשֹׁפְטָיו וּלְשֹׁטְרָיו וַיִּתְיַצְּבוּ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים: **(ב)** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם כֹּה אָמַר הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הַנָּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תֶּרַח אֲבִי אַבְרָהָם וַאֲבִי נָחוֹר וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים: **(ג)** וָאֶקַּח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אַבְרָהָם מֵעֵבֶר הַנָּהָר וָאוֹלֶךְ אוֹתוֹ בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן (וארב) וָאַרְבֶּה אֶת זַרְעוֹ וָאֶתֶּן לוֹ אֶת יִצְחָק:

**וארב את זרעו.** חסר ה"א, כמה מריבות ונסיונות עשיתי עמו, עד שלא נתתי לו זרע:

**(ד)** וָאֶתֵּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו וָאֶתֵּן לְעֵשָׂו אֶת הַר שֵׂעִיר לָרֶשֶׁת אוֹתוֹ וְיַעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרָיִם: **(ה)** וָאֶשְׁלַח אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וָאֶגֹּף אֶת מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ וְאַחַר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם: **(ו)** וָאוֹצִיא אֶת אֲבוֹתֵיכֶם מִמִּצְרַיִם וַתָּבֹאוּ הַיָּמָּה וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵי אֲבוֹתֵיכֶם בְּרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים יַם סוּף: **(ז)** וַיִּצְעֲקוּ אֶל הוי' וַיָּשֶׂם מַאֲפֵל בֵּינֵיכֶם | וּבֵין הַמִּצְרִים וַיָּבֵא עָלָיו אֶת הַיָּם וַיְכַסֵּהוּ וַתִּרְאֶינָה עֵינֵיכֶם אֵת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּשְׁבוּ בַמִּדְבָּר יָמִים רַבִּים:

**ויבא עליו את הים.** על כל יחיד ויחיד שבהם, שאם היה היחיד בורח שלא ליכנס בים, גל של ים רודף אחריו וקולטו:

**(ח)** (ואבאה) וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ הָאֱמֹרִי הַיּוֹשֵׁב בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּלָּחֲמוּ אִתְּכֶם וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם וַתִּירְשׁוּ אֶת אַרְצָם וָאַשְׁמִידֵם מִפְּנֵיכֶם: **(ט)** וַיָּקָם בָּלָק בֶּן צִפּוֹר מֶלֶךְ מוֹאָב וַיִּלָּחֶם בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לְבִלְעָם בֶּן בְּעוֹר לְקַלֵּל אֶתְכֶם: **(י)** וְלֹא אָבִיתִי לִשְׁמֹעַ לְבִלְעָם וַיְבָרֵךְ בָּרוֹךְ אֶתְכֶם וָאַצֵּל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ: **(יא)** וַתַּעַבְרוּ אֶת הַיַּרְדֵּן וַתָּבֹאוּ אֶל יְרִיחוֹ וַיִּלָּחֲמוּ בָכֶם בַּעֲלֵי יְרִיחוֹ הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי וְהַגִּרְגָּשִׁי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וָאֶתֵּן אוֹתָם בְּיֶדְכֶם:

**וילחמו בכם בעלי יריחו האמורי והפרזי וגו'.** כל שבעה העובדי כוכבים נזכרין כאן, לפי שיריחו עומדת על הספר, והיתה נגרה ומנעולה של ארץ ישראל, נקבצו לתוכה מכל שבעה האומות גבורי החיל:

**(יב)** וָאֶשְׁלַח לִפְנֵיכֶם אֶת הַצִּרְעָה וַתְּגָרֶשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם שְׁנֵי מַלְכֵי הָאֱמֹרִי לֹא בְחַרְבְּךָ וְלֹא בְקַשְׁתֶּךָ: **(יג)** וָאֶתֵּן לָכֶם אֶרֶץ | אֲשֶׁר לֹא יָגַעְתָּ בָּהּ וְעָרִים אֲשֶׁר לֹא בְנִיתֶם וַתֵּשְׁבוּ בָהֶם כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא נְטַעְתֶּם אַתֶּם אֹכְלִים: **(יד)** וְעַתָּה יִרְאוּ אֶת הוי' וְעִבְדוּ אֹתוֹ בְּתָמִים וּבֶאֱמֶת וְהָסִירוּ אֶת אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם בְּעֵבֶר הַנָּהָר וּבְמִצְרַיִם וְעִבְדוּ אֶת הוי': **(טו)** וְאִם רַע בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת הוי' בַּחֲרוּ לָכֶם הַיּוֹם אֶת מִי תַּעֲבֹדוּן אִם אֶת אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר (בעבר) מֵעֵבֶר

הַנָּהָר וְאִם־אֶת אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי נַעֲבֹד אֶת יהוה׃ **(פ) (טז)** וַיַּעַן הָעָם וַיֹּאמֶר חָלִילָה לָּנוּ מֵעָזְבֹ אֶת יהוה לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים׃ **(יז)** כִּי יהוה אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת הָאֹתוֹת הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם׃ **(יח)** וַיְגָרֶשׁ יהוה אֶת כָּל הָעַמִּים וְאֶת הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ גַּם אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת יהוה כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ׃ **(יט)** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת יהוה כִּי אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל קַנּוֹא הוּא לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאותֵיכֶם׃

**אלהים קדושים.** ברוב מקומות נקרא כל לשון רבנות לשון רבים, כמו (בראשית מב ל): אדני הארץ; (שם לט כ): אדני יוסף; (שמות כב יד): אם בעליו עמו; (שמואל ב ז כג): אשר הלכו אלהים לפדות, לפי שהשם הזה שם שררה הוא:

**(כ)** כִּי תַעֲזְבוּ אֶת יהוה וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵיטִיב לָכֶם׃ **(כא)** וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת יהוה נַעֲבֹד׃ **(כב)** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת יהוה לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים׃

**עדים אתם בכם.** ראה יהושע שעתידין לערער בימי יחזקאל ולומר (יחזקאל כ לב) נהיה כגוים, לפיכך הכביד עליהם עכשיו, ולכך הושב להם בימי יחזקאל, (שם פסוקים לב לג): והעולה על רוחכם היה לא תהיה וגו', חי אני אם לא ביד חזקה וגו', כבר קבלתם עליכם בימי יהושע, ולא תאמרו מה שקבלנו עלינו בימי משה, כדי ליכנס לארץ עשינו, הרי בימי יהושע כבר נכנסתם וקבלתם:

**(כג)** וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ אֶת לְבַבְכֶם אֶל יהוה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ **(כד)** וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶת יהוה אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע׃ **(כה)** וַיִּכְרֹת יְהוֹשֻׁעַ בְּרִית לָעָם בַּיּוֹם הַהוּא וַיָּשֶׂם לוֹ חֹק וּמִשְׁפָּט בִּשְׁכֶם׃

**וישם לו חק ומשפט בשכם.** סידר להם שם החוקים שבתורה, וקבלו עליהם:

**(כו)** וַיִּכְתֹּב יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּסֵפֶר תּוֹרַת אֱלֹהִים וַיִּקַּח אֶבֶן גְּדוֹלָה וַיְקִימֶהָ שָׁם תַּחַת הָאֵלָה אֲשֶׁר בְּמִקְדַּשׁ יהוה׃ **(ס)**

**ויכתב יהושע וגו'.** תרגם יונתן: וכתב יהושע ית פתגמיא האלין ואצנעינון בספר אורייתא דה', ובמסכת מכות (יא א) נחלקו אמוראים, חד אמר אלו שמונה פסוקים (דברים לד ה יב) מן 'וימת משה' עד 'לעיני כל ישראל', שהרי ספר תורה חסר, והשלימו, וחד אמר פרשה זו של ערי מקלט כתב בספרו כמו שהיו כתובים בספר התורה: **תחת האלה.** תחות אלתא, היא מזוזת הפתח, כמו שנאמר (מלכים א ו לא): **האיל מזוזת חמישית ; ומדה אחת לאילם.** ויש אומרים זו האלה אשר עם שכם, שכתוב ביעקב (בראשית לה ד): ויטמון אותם יעקב תחת האלה: **אשר במקדש ה'.** כלפי שהביאו שם את הארון, כמה שנאמר למעלה (פסוק א): ויתיצבו לפני האלהים:

**(כז)** וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל כָּל הָעָם הִנֵּה הָאֶבֶן הַזֹּאת תִּהְיֶה בָּנוּ לְעֵדָה כִּי הִיא שָׁמְעָה אֶת כָּל אִמְרֵי הוי אֲשֶׁר דִּבֶּר עִמָּנוּ וְהָיְתָה בָכֶם לְעֵדָה פֶּן תְּכַחֲשׁוּן בֵּאלֹהֵיכֶם:

**האבן הזאת תהיה בנו לעדה וגו'.** הא אבנא הדא תהי לנא כתרין לוחי אבן קיימא ארי יתה עבדנא לסהדו ארי פתגמיא דכתיבין עלה מעין כל פתגמיא דה' דמליל עמנא. וגם יש לפותרו כמשמעו, כי היא שמעה את הדברים אשר דברתי לכם בשליחותו של מקום:

**(כח)** וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָם אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ: **(פ)** **(כט)** וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן עֶבֶד הוי בֶּן מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: **(ל)** וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת סֶרַח אֲשֶׁר בְּהַר אֶפְרָיִם מִצְּפוֹן לְהַר גָּעַשׁ:

**בתמנת סרח.** כך שמה. ובמקום אחר (שופטים ב ט) הוא קורא אותה: תמנת חרס, על שם שהעמידו תמונת החמה על קברו (של יהושע), לומר, זה הוא שהעמיד החמה, וכל העובר עליה אומר חבל על זה שעשה דבר גדול כזה ומת. ויש אומרים, תמנת חרס שמה, ולמה נקרא שמה תמנת סרח, על שם שפירותיה מסריחין מרוב שמנן: **להר געש.** מלמד שרעש עליהם ההר להורגם לפי שלא הספידוהו כראוי:

**(לא)** וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת הוי כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל | יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשֻׁעַ וַאֲשֶׁר יָדְעוּ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה הוי אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל:

**האריכו ימים.** ימים האריכו, שנים לא האריכו, שנענשו:

**(לב)** וְאֶת עַצְמוֹת יוֹסֵף אֲשֶׁר הֶעֱלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל | מִמִּצְרַיִם קָבְרוּ בִשְׁכֶם בְּחֶלְקַת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר קָנָה יַעֲקֹב מֵאֵת בְּנֵי חֲמוֹר אֲבִי שְׁכֶם בְּמֵאָה קְשִׂיטָה וַיִּהְיוּ לִבְנֵי יוֹסֵף לְנַחֲלָה:

**קברו בשכם.** משכם גנבוהו, לשכם החזירוהו:

**(לג)** וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ בְּגִבְעַת פִּינְחָס בְּנוֹ אֲשֶׁר נִתַּן לוֹ בְּהַר אֶפְרָיִם: **(חזק)**

**בגבעת פינחס בנו.** מהיכן היה לו לפנחס חלק בארץ, שירש מאשתו:

# פרק כד: צוואת יהושע

במעמד הפרדה של יהושע מהעם – כריתת הברית בשכם – יש דו–שיח ארוך בו חוזר שוב ושוב המושג עבודת ה':

וְעַתָּה יִרְאוּ אֶת הוי וְעִבְדוּ אֹתוֹ בְּתָמִים וּבֶאֱמֶת וְהָסִירוּ אֶת אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם בְּעֵבֶר הַנָּהָר וּבְמִצְרַיִם וְעִבְדוּ אֶת הוי. וְאִם רַע בְּעֵינֵיכֶם לַעֲבֹד אֶת הוי בַּחֲרוּ לָכֶם הַיּוֹם אֶת מִי תַּעֲבֹדוּן אִם אֶת אֱלֹהִים אֲשֶׁר עָבְדוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר (בעבר) מֵעֵבֶר הַנָּהָר וְאִם אֶת אֱלֹהֵי הָאֱמֹרִי אֲשֶׁר אַתֶּם יֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְאָנֹכִי וּבֵיתִי נַעֲבֹד אֶת הוי. וַיַּעַן הָעָם

וַיֹּאמֶר חָלִילָה לָּנוּ מֵעָזֹב אֶת הוי' לַעֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים. כִּי הוי' אֱלֹהֵינוּ הוּא הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ וְאֶת אֲבוֹתֵינוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים וַאֲשֶׁר עָשָׂה לְעֵינֵינוּ אֶת הָאֹתוֹת הַגְּדֹלוֹת הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמְרֵנוּ בְּכָל הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלַכְנוּ בָהּ וּבְכֹל הָעַמִּים אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בְּקִרְבָּם. וַיְגָרֶשׁ הוי' אֶת כָּל הָעַמִּים וְאֶת הָאֱמֹרִי יֹשֵׁב הָאָרֶץ מִפָּנֵינוּ גַּם אֲנַחְנוּ נַעֲבֹד אֶת הוי' כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם לֹא תוּכְלוּ לַעֲבֹד אֶת הוי' כִּי אֱלֹהִים קְדֹשִׁים הוּא אֵל קַנּוֹא הוּא לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם וּלְחַטֹּאותֵיכֶם. כִּי תַעַזְבוּ אֶת הוי' וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהֵי נֵכָר וְשָׁב וְהֵרַע לָכֶם וְכִלָּה אֶתְכֶם אַחֲרֵי אֲשֶׁר הֵיטִיב לָכֶם. וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ לֹא כִּי אֶת הוי' נַעֲבֹד. וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל הָעָם עֵדִים אַתֶּם בָּכֶם כִּי אַתֶּם בְּחַרְתֶּם לָכֶם אֶת הוי' לַעֲבֹד אוֹתוֹ וַיֹּאמְרוּ עֵדִים. וְעַתָּה הָסִירוּ אֶת אֱלֹהֵי הַנֵּכָר אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְהַטּוּ אֶת לְבַבְכֶם אֶל הוי' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל יְהוֹשֻׁעַ אֶת הוי' אֱלֹהֵינוּ נַעֲבֹד וּבְקוֹלוֹ נִשְׁמָע.

ששת ביטויי עבודת ה' (החיוביים) שיש כאן מכוונים כנגד ו"ק לפי הסדר: "ועתה יראו את הוי' ועבדו אתו בתמים ובאמת... ועבדו את הוי'" כנגד עיקרי הרגש, חסד וגבורה (הבאים כאן בפסוק אחד), כאשר היראה ("יראו") קודמת לאהבה ("ועבדו את הוי'" באהבה), כנודע בכ"ד (וראה תניא פמ"א). "ואני וביתי נעבד את הוי'" כנגד התפארת, "כתפארת אדם לשבת בית". "גם אנחנו נעבד את הוי' כי הוא אלהינו" כנגד הנצח. "לא כי את הוי' נעבד" כנגד ההוד. "את הוי' אלהינו נעבד ובקולו נשמע", אחרי הבחירה של ישראל בה' והעדות העצמית על הבחירה הזו, כנגד היסוד. הכל מתחיל מ"ועתה" – "לשון תשובה" – שכנגד בינה, האמא המולידה את ששת הבנים–הקצוות.

והרמזים: "**יראו את הוי' ועבדו אתו בתמים ובאמת**" עולה 2080, **דין** במשולש, י"פ **יצחק** שמדתו יראה (ועם "**ועתה**", 481, עולה 13 פעמים 197). "**ועבדו את הוי'**" עולה 515, תפלה, **יצחק–רבקה**. "**יראו את הוי' ועבדו אתו ובתמים ובאמת... ועבדו את הוי'... ואנכי וביתי נעבד את הוי'**" עולה 3663, 99 פעמים 37 (ועם "**ועתה**" – **יבק** פעמים 37). "**גם אנחנו נעבד את הוי' כי הוא אלהינו**" עולה 855, **אדם** פעמים **חוה** וביחד עם 515 ("**ועבדו את הוי'**") עולה 1370, **י** פעמים 137 כו'. 2080 ועוד 1370 עולה 3450, י"פ **משה**, 150 פעמים 23 (**חיה**). סך הכל עד כאן עולה 4999 (שהנקודה אמצעית שלו היא 2500, 50 ברבוע). כל הלשונות עולים 6878, שהוא 6877 עם הכולל. 6877 עולה **אהבה** פעמים **תענוג**. **תענוג** הוא 23 ברבוע, העולה כאן "**את הוי' אלהינו**". "**נעבד ובקולו נשמע**" עולה 736, **משה יהושע**, 23 פעמים 32, וביחד עולה 23 פעמים 55. "**הוי' אלהינו נעבד ובקולו נשמע**" עולה 864, "**עבדו את הוי' בשמחה**", **שמחה** במילוי, ד"פ **יראה** וכו' (יראה היינו "יראו וגו'" והשמחה היא "ובקולו נשמע"). 2080 ו–864 עולה 1944, ד"פ **משה–יהושע** הנ"ל, 23 פעמים "**הוי' אלהינו**" (ועם "**ועתה**" עולה 3425, **כה** פעמים 137, סוד העקדה, כנודע) ועם 1370 הנ"ל 4795, **לה** פעמים 137, **ה**

פעמים 959, "**אך בצלם יתהלך איש**", **אברהם** במספר קדמי. השרש החוזר – **עבד** (הרומז גם לכינויי משה ויהושע "עבד הוי'") – במספר קדמי עולה **הוי'** פעמים **אחד**. **עבד** ובמילוי ובמילוי המילוי עולה 3060, **ל** פעמים **אלהינו (אמונה)** – ג פעמים (ממוצע כל אות) **השגחה פרטית**.

# נ"ך יומי – יום ששי, ו' ניסן
# שפטים פרק א'

**(א)** וַיְהִי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָּנוּ אֶל הַכְּנַעֲנִי בַּתְּחִלָּה לְהִלָּחֶם בּוֹ:

**מי יעלה לנו אל הכנעני.** על מקומות שהפלנו בגורל ועדיין לא נכבשו:

**(ב)** וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ בְּיָדוֹ:

**יהודה יעלה.** שבט יהודה יעלה תחלה לכבוש את גורלו:

**(ג)** וַיֹּאמֶר יְהוּדָה לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֵה אִתִּי בְגוֹרָלִי וְנִלָּחֲמָה בַּכְּנַעֲנִי וְהָלַכְתִּי גַם אֲנִי אִתְּךָ בְּגוֹרָלֶךָ וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ שִׁמְעוֹן:

**לשמעון אחיו.** לשבט שמעון: **עלה אתי.** ועזרני לכבוש את מה שנפל בגורלי. ויש פותרין: יהודה יעלה, הוא עתניאל, הוא יעבץ, שאנו אומרים במסכת תמורה (טז א): מה שמו, יהודה אחי שמעון שמו, ולשמעון אחיו אמר שילך אתו:

**(ד)** וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת הַכְּנַעֲנִי וְהַפְּרִזִּי בְּיָדָם וַיַּכּוּם בְּבֶזֶק עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִישׁ:

**בבזק.** שם מקום:

**(ה)** וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲדֹנִי בֶזֶק בְּבֶזֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת הַפְּרִזִּי: **(ו)** וַיָּנָס אֲדֹנִי בֶזֶק וַיִּרְדְּפוּ אַחֲרָיו וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיְקַצְּצוּ אֶת בְּהֹנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו: **(ז)** וַיֹּאמֶר אֲדֹנִי בֶזֶק שִׁבְעִים | מְלָכִים בְּהֹנוֹת יְדֵיהֶם וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּצִים הָיוּ מְלַקְּטִים תַּחַת שֻׁלְחָנִי כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן שִׁלַּם לִי אֱלֹהִים וַיְבִיאֻהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּמָת שָׁם: **(פ)**

**שבעים מלכים וגו'.** מכאן אתה למד מה גדולתן ועושרן של מלכי כנען, שהרי אדני בזק לא היה כדאי למנות (יהושע יב) עם מלכי כנען בשם 'מלך', וכתוב בו כן: **ויביאהו ירושלם.** שהלכו משם להלחם על ירושלים:

**(ח)** וַיִּלָּחֲמוּ בְנֵי יְהוּדָה בִּירוּשָׁלַם וַיִּלְכְּדוּ אוֹתָהּ וַיַּכּוּהָ לְפִי חָרֶב וְאֶת הָעִיר שִׁלְּחוּ בָאֵשׁ:

**שלחו באש.** שלחו אש בכלה:

**(ט)** וְאַחַר יָרְדוּ בְּנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב הָהָר וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה: **(י)** וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶל הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחֶבְרוֹן וְשֵׁם חֶבְרוֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע וַיַּכּוּ אֶת שֵׁשַׁי וְאֶת אֲחִימַן וְאֶת תַּלְמָי: **(יא)** וַיֵּלֶךְ מִשָּׁם אֶל יוֹשְׁבֵי דְּבִיר וְשֵׁם דְּבִיר לְפָנִים קִרְיַת סֵפֶר: **(יב)** וַיֹּאמֶר כָּלֵב אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת קִרְיַת סֵפֶר וּלְכָדָהּ וְנָתַתִּי לוֹ אֶת עַכְסָה בִתִּי לְאִשָּׁה: **(יג)** וַיִּלְכְּדָהּ עָתְנִיאֵל בֶּן קְנַז אֲחִי כָלֵב הַקָּטֹן מִמֶּנּוּ וַיִּתֶּן לוֹ אֶת עַכְסָה בִתּוֹ לְאִשָּׁה:

**אחי כלב.** מאמו:

**(יד)** וַיְהִי בְּבוֹאָהּ וַתְּסִיתֵהוּ לִשְׁאוֹל מֵאֵת אָבִיהָ הַשָּׂדֶה וַתִּצְנַח מֵעַל הַחֲמוֹר וַיֹּאמֶר לָהּ כָּלֵב מַה לָּךְ:

**ותסיתהו.** (תרגום:) ואמלכתיה, לשון נמלך, שמיעצין האדם ומשיאין לבו לדבר אחר, נראה לי: **ותצנח.** (תרגום:) ואתרכינת, ליפול לרגלי אביה:

**(טו)** וַתֹּאמֶר לוֹ הֲבָה לִּי בְרָכָה כִּי אֶרֶץ הַנֶּגֶב נְתַתָּנִי וְנָתַתָּה לִי גֻּלֹּת מָיִם וַיִּתֶּן לָהּ כָּלֵב אֶת גֻּלֹּת עִלִּית וְאֵת גֻּלֹּת תַּחְתִּית: **(פ)**

**ארץ הנגב.** אדם שביתו מנוגב מכל טוב, שאין בו אלא תורה: **גלת מים.** שדה בית הבעל, (תרגום:) אתר בית שקיא דמיא:

**(טז)** וּבְנֵי קֵינִי חֹתֵן מֹשֶׁה עָלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים אֶת בְּנֵי יְהוּדָה מִדְבַּר יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּנֶגֶב עֲרָד וַיֵּלֶךְ וַיֵּשֶׁב אֶת הָעָם:

**מעיר התמרים.** היא יריחו, שניתן להם דושנה של יריחו לאוכלה עד שיבנה בית המקדש, ומי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטלנה, כדי שיהא לכל ישראל חלק בבית הבחירה, ונתנוה לבני יתרו ארבע מאות ארבעים שנה, והתלמידים שבהם הניחוה והלכו אצל עתניאל בן קנז הוא יעבץ במדבר יהודה אשר בנגב ערד ללמוד תורה: **וישב את העם.** עם התלמידים היושבים לפניו. הוא בקש מאת הקדוש ברוך הוא שיזמין לו תלמידים הגונים, שנאמר (דברי הימים א ד י) ויקרא יעבץ לאלהים וגו', וזימן לו החסידים הללו:

**(יז)** וַיֵּלֶךְ יְהוּדָה אֶת שִׁמְעוֹן אָחִיו וַיַּכּוּ אֶת הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צְפַת וַיַּחֲרִימוּ אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הָעִיר חָרְמָה: **(יח)** וַיִּלְכֹּד יְהוּדָה אֶת עַזָּה וְאֶת גְּבוּלָהּ וְאֶת אַשְׁקְלוֹן וְאֶת גְּבוּלָהּ וְאֶת עֶקְרוֹן וְאֶת גְּבוּלָהּ: **(יט)** וַיְהִי הוי' אֶת יְהוּדָה וַיֹּרֶשׁ אֶת הָהָר כִּי לֹא לְהוֹרִישׁ אֶת יֹשְׁבֵי הָעֵמֶק כִּי רֶכֶב בַּרְזֶל לָהֶם:

**כי לא להוריש.** תרגם יונתן: בתר כן דחבו, לא יכילו לתרכא ית יתבי מישרא:

**(כ)** וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת חֶבְרוֹן כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה וַיִּוָּרֶשׁ מִשָּׁם אֶת שְׁלֹשָׁה בְּנֵי הָעֲנָק: **(כא)** וְאֶת הַיְבוּסִי יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם לֹא הוֹרִישׁוּ בְּנֵי בִנְיָמִן וַיֵּשֶׁב הַיְבוּסִי אֶת בְּנֵי בִנְיָמִן בִּירוּשָׁלַם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: **(ס)**

**ואת היבוסי ישב ירושלם.** מחוז היה בירושלים ששמו יבוסי (פרקי דרבי אליעזר לו), ומבני אבימלך היו, ולא הורישם מפני השבועה (בראשית כא כג כד) עד שבא דוד (שמואל ב ה ו ז), לפי שעדיין היה נכדו קיים, והוא נשבע לו ולנינו ולנכדו:

**(כב)** וַיַּעֲלוּ בֵית יוֹסֵף גַּם הֵם בֵּית אֵל וַהוי' עִמָּם:

**בית אל.** שנפל בגורלם (יהושע טז א), ואף על פי שפסל מיכה עמהם, שהרי מיכה משבט אפרים (שופטים יז א), נאמר כאן 'וה' עמם', הוא שאמר דניאל (דניאל ט ז): לך ה' הצדקה ולנו בושת הפנים:

**(כג)** וַיָּתִירוּ בֵית יוֹסֵף בְּבֵית אֵל וְשֵׁם הָעִיר לְפָנִים לוּז:

**ויתירו.** על ידי אחרים, (תרגום:) ושלחו מאללין, ויתורו את ארץ (במדבר יג ב) נאמר במרגלים עצמן, ואלו ששלחו מרגלים נאמר בהם ויתירו:

**(כד)** וַיִּרְאוּ֙ הַשֹּׁמְרִ֔ים אִ֖ישׁ יוֹצֵ֣א מִן־ הָעִ֑יר וַיֹּ֣אמְרוּ֩ לוֹ֙ הַרְאֵ֣נוּ נָ֔א אֶת־ מְב֥וֹא הָעִ֖יר וְעָשִׂ֣ינוּ עִמְּךָ֣ חָ֑סֶד׃

**את מבוא העיר.** שהיו נכנסים לה דרך המערה, ולוז אחד עומד על פי המערה ונכנסים דרך הלוז למערה:

**(כה)** וַיַּרְאֵם֙ אֶת־ מְב֣וֹא הָעִ֔יר וַיַּכּ֥וּ אֶת־ הָעִ֖יר לְפִי־ חָ֑רֶב וְאֶת־ הָאִ֣ישׁ וְאֶת־ כָּל־ מִשְׁפַּחְתּ֔וֹ שִׁלְּח֖וּ׃

**ויראם.** באצבעו:

**(כו)** וַיֵּ֣לֶךְ הָאִ֔ישׁ אֶ֖רֶץ הַחִתִּ֑ים וַיִּבֶן־ עִ֣יר וַיִּקְרָ֣א שְׁמָ֔הּ לוּ֖ז הִ֥וא שְׁמָ֛הּ עַד־ הַיּ֥וֹם הַזֶּ֖ה׃ **(פ)**

**לוז.** שגדלו בו אגוזים דקים, קולדר״א בלע״ז: **הוא שמה עד היום.** לא בלבלה סנחריב, ולא החריבה נבוכדנצר:

**(כז)** וְלֹ֣א הוֹרִ֗ישׁ מְנַשֶּׁה֙ אֶת־ בֵּ֣ית שְׁאָ֔ן וְאֶת־ בְּנוֹתֶ֖יהָ וְאֶת־ תַּעְנָ֣ךְ וְאֶת־ בְּנֹתֶ֑יהָ וְאֶת־ (ישב) יֹשְׁבֵ֤י דּוֹר֙ וְאֶת־ בְּנוֹתֶ֔יהָ וְאֶת־ יוֹשְׁבֵ֥י יִבְלְעָ֖ם וְאֶת־ בְּנֹתֶ֑יהָ וְאֶת־ יוֹשְׁבֵ֣י מְגִדּ֔וֹ וְאֶת־ בְּנוֹתֶ֖יהָ וַיּ֥וֹאֶל הַֽכְּנַעֲנִ֖י לָשֶׁ֥בֶת בָּאָ֛רֶץ הַזֹּֽאת׃

**ולא הוריש מנשה.** סיפר הכתוב בגנותו, שהתחילו למעול בהקדוש ברוך הוא שצוה אותם (במדבר לג נב): והורשתם את כל יושבי הארץ וגו׳:

**(כח)** וַיְהִ֗י כִּ֤י חָזַק֙ יִשְׂרָאֵ֔ל וַיָּשֶׂ֥ם אֶת־ הַֽכְּנַעֲנִ֖י לָמַ֑ס וְהוֹרֵ֥ישׁ לֹ֖א הוֹרִישֶׁ֥נּוּ׃ **(ס)** **(כט)** וְאֶפְרַ֙יִם֙ לֹ֣א הוֹרִ֔ישׁ אֶת־ הַֽכְּנַעֲנִ֖י הַיּוֹשֵׁ֣ב בְּגָ֑זֶר וַיֵּ֤שֶׁב הַֽכְּנַעֲנִי֙ בְּקִרְבּ֔וֹ בְּגָ֖זֶר׃ **(פ)** **(ל)** זְבוּלֻ֙ן לֹ֣א הוֹרִ֔ישׁ אֶת־ יוֹשְׁבֵ֥י קִטְרוֹ֖ן וְאֶת־ יוֹשְׁבֵ֣י נַהֲלֹ֑ל וַיֵּ֤שֶׁב הַֽכְּנַעֲנִי֙ בְּקִרְבּ֔וֹ וַיִּֽהְיוּ֙ לָמַ֔ס׃ **(ס)** **(לא)** אָשֵׁ֕ר לֹ֥א הוֹרִ֖ישׁ אֶת־ יֹשְׁבֵ֣י עַכּ֑וֹ וְאֶת־ יוֹשְׁבֵ֣י צִיד֔וֹן וְאֶת־ אַחְלָ֖ב וְאֶת־ אַכְזִ֣יב וְאֶת־ חֶלְבָּ֑ה וְאֶת־ אֲפִ֖יק וְאֶת־ רְחֹֽב׃ **(לב)** וַיֵּ֤שֶׁב הָֽאָשֵׁרִי֙ בְּקֶ֣רֶב הַֽכְּנַעֲנִ֔י יֹשְׁבֵ֖י הָאָ֑רֶץ כִּ֣י לֹ֥א הוֹרִישֽׁוֹ׃ **(ס)** **(לג)** נַפְתָּלִ֙י לֹ֣א הוֹרִ֔ישׁ אֶת־ יֹשְׁבֵ֥י בֵית־ שֶׁ֖מֶשׁ וְאֶת־ יֹשְׁבֵ֣י בֵית־ עֲנָ֑ת וַיֵּ֤שֶׁב בְּקֶ֙רֶב֙ הַֽכְּנַעֲנִ֣י יֹשְׁבֵ֣י הָאָ֔רֶץ וְיֹשְׁבֵ֥י בֵית־ שֶׁ֖מֶשׁ וּבֵית־ עֲנָ֑ת הָיוּ֙ לָהֶ֣ם לָמַ֔ס׃ **(ס)** **(לד)** וַיִּלְחֲצ֤וּ הָֽאֱמֹרִי֙ אֶת־ בְּנֵ֣י דָ֔ן הָהָ֖רָה כִּי־ לֹ֣א נְתָנ֑וֹ לָרֶ֤דֶת לָעֵ֙מֶק֙׃ **(לה)** וַיּ֣וֹאֶל הָֽאֱמֹרִ֔י לָשֶׁ֥בֶת בְּהַר־ חֶ֖רֶס בְּאַיָּל֣וֹן וּבְשַׁעַלְבִ֑ים וַתִּכְבַּ֥ד יַד־ בֵּית־ יוֹסֵ֖ף וַיִּֽהְיוּ֙ לָמַֽס׃ **(לו)** וּגְב֣וּל הָֽאֱמֹרִ֔י מִמַּעֲלֵ֖ה עַקְרַבִּ֑ים מֵהַסֶּ֖לַע וָמָֽעְלָה׃ **(פ)**

# נ"ך יומי – שבת־קדש פרשת ויקרא, ז' ניסן
# שפטים פרק ב'

**(א)** וַיַּעַל מַלְאַךְ הוי' מִן הַגִּלְגָּל אֶל הַבֹּכִים וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וָאֹמַר לֹא אָפֵר בְּרִיתִי אִתְּכֶם לְעוֹלָם:

**ויעל מלאך ה'.** שנינו ב'סדר עולם' (פרק יט): זה היה פנחס: **אל הבוכים.** שם המקום: **אעלה אתכם.** כך היה דעתי מתחילה להעלותכם ממצרים, וכן עשיתי על מנת להוריש את אויבי:

**(ב)** וְאַתֶּם לֹא תִכְרְתוּ בְרִית לְיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת מִזְבְּחוֹתֵיהֶם תִּתֹּצוּן וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקֹלִי מַה זֹּאת עֲשִׂיתֶם: **(ג)** וְגַם אָמַרְתִּי לֹא אֲגָרֵשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְצִדִּים וֵאלֹהֵיהֶם יִהְיוּ לָכֶם לְמוֹקֵשׁ:

**וגם אמרתי.** עתה אמרתי באפי: **לצדים.** למצדדים בצדכם בגדודים וגייסות לשלול ולבוז:

**(ד)** וַיְהִי כְּדַבֵּר מַלְאַךְ הוי' אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׂאוּ הָעָם אֶת קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: **(ה)** וַיִּקְרְאוּ שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֹּכִים וַיִּזְבְּחוּ שָׁם לַהוי': **(פ)** **(ו)** וַיְשַׁלַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָעָם וַיֵּלְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ לָרֶשֶׁת אֶת הָאָרֶץ:

**וישלח יהושע וגו'.** זה המעשה היה מוקדם, אלא לפי שבא לומר (פסוק יא): ויעשו הרע, התחיל לומר כן: **יהושע.** כשמת וקבלו לפניו לעבוד ה', שלחם איש לנחלתו, והם עבדו את ה' כל ימיו וכל ימי הזקנים, ואחר כך: ויעשו בני ישראל הרע:

**(ז)** וַיַּעַבְדוּ הָעָם אֶת הוי' כֹּל יְמֵי יְהוֹשֻׁעַ וְכֹל | יְמֵי הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר הֶאֱרִיכוּ יָמִים אַחֲרֵי יְהוֹשׁוּעַ אֲשֶׁר רָאוּ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה הוי' הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל:

**אשר האריכו ימים וגו'.** ימים האריכו, שנים לא האריכו, לפי שנתעצלו בהספדו, הוא שנאמר (פסוק ט): הר געש, שרעש עליהם ההר להורגן:

**(ח)** וַיָּמָת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן עֶבֶד יְהוָה בֶּן מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: **(ט)** וַיִּקְבְּרוּ אוֹתוֹ בִּגְבוּל נַחֲלָתוֹ בְּתִמְנַת חֶרֶס בְּהַר אֶפְרַיִם מִצְּפוֹן לְהַר גָּעַשׁ:

**בתמנת חרס.** על שם שהעמידו תמונת חרס על קברו, כלומר חבל על אדם שהעמיד החמה ומוטל בקבר:

**(י)** וְגַם כָּל הַדּוֹר הַהוּא נֶאֶסְפוּ אֶל אֲבוֹתָיו וַיָּקָם דּוֹר אַחֵר אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ אֶת הוי' וְגַם אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֲשֶׁר עָשָׂה לְיִשְׂרָאֵל: **(ס)** **(יא)** וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הָרַע בְּעֵינֵי הוי' וַיַּעַבְדוּ אֶת הַבְּעָלִים: **(יב)** וַיַּעַזְבוּ אֶת הוי' | אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם הַמּוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי | אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם וַיַּכְעִסוּ אֶת הוי': **(יג)** וַיַּעַזְבוּ אֶת הוי' וַיַּעַבְדוּ לַבַּעַל

וְלָעַשְׂתָּרוֹת: **(יד)** וַיִּחַר אַף הוי' בְּיִשְׂרָאֵל וַיִּתְּנֵם בְּיַד שִׁסִּים וַיָּשֹׁסּוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם מִסָּבִיב וְלֹא יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי אוֹיְבֵיהֶם: **(טו)** בְּכֹל | אֲשֶׁר יָצְאוּ יַד הוי' הָיְתָה בָם לְרָעָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר הוי' וְכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע הוי' לָהֶם וַיֵּצֶר לָהֶם מְאֹד:

**בכל אשר יצאו יד ה' היתה בם לרעה.** על אבימלך ומחלון וכליון נאמר ב'סדר עולם' (פרק יב):

**(טז)** וַיָּקֶם הוי' שֹׁפְטִים וַיּוֹשִׁיעוּם מִיַּד שֹׁסֵיהֶם:

**ויקם ה' שפטים.** תמיד מדור אל דור, כמו שהוא מונה והולך בספר הזה, שופט אחר שופט:

**(יז)** וְגַם אֶל שֹׁפְטֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סָרוּ מַהֵר מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הָלְכוּ אֲבוֹתָם לִשְׁמֹעַ מִצְוֹת הוי' לֹא עָשׂוּ כֵּן: **(יח)** וְכִי הֵקִים הוי' | לָהֶם שֹׁפְטִים וְהָיָה הוי' עִם הַשֹּׁפֵט וְהוֹשִׁיעָם מִיַּד אֹיְבֵיהֶם כֹּל יְמֵי הַשּׁוֹפֵט כִּי יִנָּחֵם הוי' מִנַּאֲקָתָם מִפְּנֵי לֹחֲצֵיהֶם וְדֹחֲקֵיהֶם:

**וכי הקים.** לשון הווה, וכאשר היה מקים להם שופטים, והיה ה' עם השופט וגו': **כי ינחם.** שהיה מתנחם להם על הרעה, כן תרגם יונתן: **מנאקתם.** מפני נאקתם, העולה לפניו מפני אויביהם:

**(יט)** וְהָיָה | בְּמוֹת הַשּׁוֹפֵט יָשֻׁבוּ וְהִשְׁחִיתוּ מֵאֲבוֹתָם לָלֶכֶת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא הִפִּילוּ מִמַּעַלְלֵיהֶם וּמִדַּרְכָּם הַקָּשָׁה:

**לא הפילו.** לא הניחו דבר להיות נוכחים על כל הבא עליהם:

**(כ)** וַיִּחַר אַף הוי' בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יַעַן אֲשֶׁר עָבְרוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת בְּרִיתִי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶת אֲבוֹתָם וְלֹא שָׁמְעוּ לְקוֹלִי: **(כא)** גַּם אֲנִי לֹא אוֹסִיף לְהוֹרִישׁ אִישׁ מִפְּנֵיהֶם מִן הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עָזַב יְהוֹשֻׁעַ וַיָּמֹת: **(כב)** לְמַעַן נַסּוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל הֲשֹׁמְרִים הֵם אֶת דֶּרֶךְ הוי' לָלֶכֶת בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם לֹא:

**השומרים הם.** ה"א חטף פתח הוא נקוד, לפי שהוא לשון שאלה ונסיון:

**(כג)** וַיַּנַּח הוי' אֶת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לְבִלְתִּי הוֹרִישָׁם מַהֵר וְלֹא נְתָנָם בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ: **(פ)**

# פרק משנה שבועי
# בבא־בתרא פרק ט׳

א. מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּים, הַבָּנִים יִירְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ. נְכָסִים מְעָטִין, הַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר, בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל, רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן:

**ר"ע מברטנורה**

**מי ששמת.** שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּים. כְּדֵי שֶׁיִּזּוֹנוּ הַבָּנִים וְהַבָּנוֹת עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ הַבָּנוֹת: **שֶׁהַנְּכָסִים מְעָטִין.** שֶׁאֵין בָּהֶם כְּשֶׁעוּר זֶה: **בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי.** בְּתְמִיהָה. אֶלָּא לֹא אַפְסִיד, וְנִזּוֹן כֻּלָּנוּ יַחַד. וְאֵין הֲלָכָה כְּאַדְמוֹן. וְעָשׂוּ אַלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת בִּנְכָסִים מְעָטִים, כְּבַת אֵצֶל הָאַחִין, מַה בַּת אֵצֶל הָאַחִין הַבַּת נִזּוֹנֶת וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים, אַף אַלְמָנָה אֵצֶל הַבַּת הָאַלְמָנָה נִזּוֹנֶת וְהַבַּת תִּשְׁאַל עַל הַפְּתָחִים:

ב. הִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטֻמְטוּם, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּים, הַזְּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל נְקֵבוֹת. נְכָסִים מְעָטִין, הַנְּקֵבוֹת דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל זְכָרִים. הָאוֹמֵר אִם תֵּלֵד אִשְׁתִּי זָכָר יִטֹּל מָנֶה, יֽוֹלֶדֶת זָכָר, נוֹטֵל מָנֶה. נְקֵבָה מָאתַיִם, יֽוֹלֶדֶת נְקֵבָה, נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. אִם זָכָר מָנֶה אִם נְקֵבָה מָאתַיִם, וְיֽוֹלֶדֶת זָכָר וּנְקֵבָה, זָכָר נוֹטֵל מָנֶה וְהַנְּקֵבָה נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. יֽוֹלֶדֶת טֻמְטוּם, אֵינוֹ נוֹטֵל. אִם אָמַר כָּל מַה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטֹּל, הֲרֵי זֶה יִטֹּל. וְאִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא, יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל:

**ר"ע מברטנורה**

**וטמטום.** סָפֵק זָכָר סָפֵק נְקֵבָה: **הַזְּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת.** דְּאָמְרֵי לֵיהּ אַיְתֵי רְאָיָה דְּזָכָר אַתְּ וּשְׁקוֹל: **הַנְּקֵבוֹת דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים.** דְּאָמְרֵי לֵיהּ אַיְתֵי רְאָיָה דִּנְקֵבָה אַתְּ וְתִזּוֹן עִמָּנוּ: **יֽוֹלֶדֶת זָכָר נוֹטֵל מָנֶה.** וְאַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לָן הַמְזַכֶּה לָעֻבָּר לֹא קָנָה, הָכָא בְּשִׁכְיב מְרַע שֶׁזָּכָה לִבְנוֹ קָנָה, שֶׁדַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם קְרוֹבָה אֵצֶל בְּנוֹ: **יֽוֹלֶדֶת זָכָר וּנְקֵבָה.** תְּאוֹמִים יַחַד: **יֽוֹלֶדֶת טֻמְטוּם אֵינוֹ נוֹטֵל.** הַאי מַתְנִיתִין אִדַּחְיָא לַהּ, וְהִלְכָתָא שֶׁטֻּמְטוּם נוֹטֵל כַּפָּחוּת שֶׁבִּשְׁנֵיהֶם: **יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל.** דְּלָא תֵּימָא בִּרְיָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הוּא וְלָאו בַּר יְרֻשָּׁה הוּא, קָמַשְׁמַע לָן:

ג. הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, הִשְׁבִּיחוּ גְּדוֹלִים אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע. אִם אָמְרוּ רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ לָנוּ אַבָּא, הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂים וְאוֹכְלִין, הִשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחָה לָאֶמְצַע. אִם אָמְרָה רְאוּ מַה שֶׁהִנִּיחַ לִי בַּעֲלִי, הֲרֵי אֲנִי עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת, הִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ:

**ר"ע מברטנורה**

**השביחו גדולים את הנכסים.** בְּעוֹדָן בְּתִפּוּסַת הַבַּיִת: **השביחו לאמצע.** וְהָנֵי מִלֵּי כְּשֶׁשָּׁבְחוּ הַנְּכָסִים מֵחֲמַת נְכָסִים עַצְמָן, שֶׁלֹּא הוֹצִיאוּ מִשֶּׁלָּהֶן כְּלוּם אֶלָּא מִנִּכְסֵי אֲבִיהֶן שָׁכְרוּ פּוֹעֲלִים וְהִשְׁבִּיחוּ הַנְּכָסִים מֵחֲמַת עַצְמָן. אֲבָל אִם חָפְרוּ וְנָטְעוּ וְהוֹצִיאוּ מִשֶּׁלָּהֶן, מַה שֶׁהִשְׁבִּיחוּ הִשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן: **וכן האשה שהשביחה.** בַּגְּמָרָא מוֹקְמִינַן לַהּ בְּאִשָּׁה יוֹרֶשֶׁת. כְּגוֹן

שֶׁנָּשָׂא רְאוּבֵן אֶת בַּת שִׁמְעוֹן אָחִיו, וּמֵת בִּלְא בָנִים, וּבָנוֹת שִׁמְעוֹן אָחִיו יוֹרְשׁוֹת אוֹתוֹ, נִמְצֵאת אִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא בַּת שִׁמְעוֹן אָחִיו יוֹרֶשֶׁת אוֹתוֹ עִם שְׁאָר אַחְיוֹתֶיהָ, וְסָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא דִּבְהַהִיא הֲנָאָה דְּנָפִיק עֲלַהּ קָלָא שֶׁשּׁוֹלֶטֶת וּמַשְׁבַּחַת אֲפִלּוּ כִּי אָמְרָה רְאוּ מַה הִנִּיחַ לִי בַּעְלִי וְכוּ' אֲפִלּוּ הָכִי מָחֲלָה וְרוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה הַשָּׁבַח לָאֶמְצַע, קָמַשְׁמַע לָן דְּהִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ:

ד. הָאַחִין הַשֻּׁתָּפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לָאֶמָּנוּת, נָפַל לָאֶמְצַע. חָלָה וְנִתְרַפֵּא, נִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ. הָאַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן שׁוּשְׁבִינוּת בְּחַיֵּי הָאָב, חָזְרָה שׁוּשְׁבִינוּת, חָזְרָה לָאֶמְצַע, שֶׁהַשּׁוּשְׁבִינוּת נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין. אֲבָל הַשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, אֵינָן נִגְבִּין בְּבֵית דִּין, מִפְּנֵי שֶׁהֵן גְּמִילוּת חֲסָדִים:

## ר"ע מברטנורה

**שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לָאֶמָּנוּת.** לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ. שֶׁכֵּן מִנְהַג הַמֶּלֶךְ לְהַעֲמִיד מִכָּל בָּתֵּי הָעִיר אָדָם אֶחָד לְמוֹכֵס חֹדֶשׁ אֶחָד אוֹ שְׁנֵי חֳדָשִׁים: **נָפַל לָאֶמְצַע.** כָּל הָרָוַח. מִפְּנֵי שֶׁמֻּחֶמֶת אֲבִיהֶם בָּאָת לוֹ. אֲבָל אִם מֻחֶמֶת עַצְמוֹ, מִפְּנֵי חֲרִיפוּתוֹ וַחֲשִׁיבוּתוֹ וְחָכְמָתוֹ נִלְקַח לַעֲבוֹדַת הַמֶּלֶךְ, מַה שֶּׁהִרְוִיחַ הִרְוִיחַ לְעַצְמוֹ: **חָלָה וְנִתְרַפֵּא.** אִם חָלָה בְּאוֹנֶס, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא פָּשַׁע הוּא בְּעַצְמוֹ, מִתְרַפֵּא מִן הָאֶמְצַע. אֲבָל אִם חָלָה מִצַּנִּים פַּחִים וְכַיּוֹצֵא בָהֶם, דִּכְתִיב בֵּהּ (משלי כב) שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם, בְּהָא אָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין דְּאֵינוֹ מִתְרַפֵּא אֶלָּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ: **שׁוּשְׁבִינוּת.** דֶּרֶךְ שׁוּשְׁבִינוּת נוֹטֵל סְעוּדָה וְדוֹרוֹן לַחֻפָּה וְאוֹכֵל עִמּוֹ, וְזֶה חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה כֵּן לָזֶה גַּם כֵּן כְּשֶׁיִּשָּׂא אִשָּׁה. וְאִם שָׁלַח הָאָב שׁוּשְׁבִינוּת בְּסִתָם עַל יַד אֶחָד מִבָּנָיו וְחָזְרָה הַשּׁוּשְׁבִינוּת אַחַר כָּךְ לְאַחַר שֶׁמֵּת הָאָב, חָזְרָה לָאֶמְצַע, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּמִלְוָה, שֶׁהֲרֵי נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין, שֶׁיָּכוֹל הַמּוֹלִיךְ שׁוּשְׁבִינוּת לַחֲבֵרוֹ לַחֲזֹר וְלִתְבֹּעַ מִמֶּנּוּ בְּבֵית דִּין שֶׁיִּתֵּן לוֹ שׁוּשְׁבִינוּת כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּתַן לוֹ. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ נְשׁוּאֵי הַשֵּׁנִי כְּנִשּׂוּאֵי הָרִאשׁוֹן, אִם בְּתוּלָה בְּתוּלָה, וְאִם אַלְמָנָה אַלְמָנָה, וְאִם פְּרֵהָסְיָא פְּרֵהָסְיָא, וְאִם בְּצִנְעָא בְּצִנְעָא. שֶׁיָּכוֹל הַשֵּׁנִי לוֹמַר לָרִאשׁוֹן, אֵינִי עוֹשֶׂה עִמְּךָ אֶלָּא כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשִׂיתָ עִמִּי: **אֲבָל הַשּׁוֹלֵחַ לַחֲבֵרוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן.** בְּלֹא חֻפָּה. אוֹ אִי נַמִּי בְּחֻפָּה וְאֵינוֹ הוֹלֵךְ לֶאֱכֹל עִמּוֹ, אֵין זוֹ שׁוּשְׁבִינוּת אֶלָּא מַתָּנָה, וְאֵינָהּ נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין:

ה. הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת לְבֵית חָמִיו, שָׁלַח שָׁם מֵאָה מָנֶה וְאָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן אֲפִלּוּ בְּדִינָר, אֵינָן נִגְבִּין. לֹא אָכַל שָׁם סְעוּדַת חָתָן, הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין. שָׁלַח סִבְלוֹנוֹת מְרֻבִּין שֶׁיַּחְזְרוּ עִמָּהּ לְבֵית בַּעְלָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין. סִבְלוֹנוֹת מֻעָטִין שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן בְּבֵית אָבִיהָ, אֵינָן נִגְבִּין:

## ר"ע מברטנורה

**הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת.** מִנְהַג חֲתָנִים לְמָחֳרַת הַקִּדּוּשִׁין שׁוֹלְחִין לְבֵית הָאֲרוּסָה תַּכְשִׁיטִים וּמִינֵי מִגְדָּנוֹת וְכַדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, וּפְעָמִים הוֹלֵךְ הֶחָתָן וְאוֹכֵל שָׁם: **אֵינָן נִגְבִּין.** אִם מֵת הוּא אוֹ מֻתָּה הִיא אוֹ שֶׁבָּא לְגָרְשָׁהּ. דְּמֻחֶמֶת חִבַּת שִׂמְחַת אֲכִילָה מָחַל. וְדַוְקָא שֶׁאָכַל בְּדִינָר, אֲבָל אָכַל פָּחוֹת מִדִּינָר לֹא מָחַל וְגוֹבֶה הַסִּבְלוֹנוֹת: **שָׁלַח סִבְלוֹנוֹת מְרֻבִּים.** וַאֲפִלּוּ מֻעָטִים, אִם פֵּרֵשׁ עַל מְנָת שֶׁיָּבֹאוּ עִמָּהּ לְבֵית בַּעְלָהּ הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין. וְאוֹרְחָא דְּמִלְתָּא נָקַט, שֶׁדֶּרֶךְ הַסִּבְלוֹנוֹת שֶׁשּׁוֹלְחִין כְּדֵי שֶׁיָּבֹאוּ לְבֵית בַּעְלָהּ לִהְיוֹת מְרֻבִּין, וְאוֹתָן שֶׁשּׁוֹלְחִין כְּדֵי שֶׁתִּתְקַשֵּׁט בָּהֶן בְּבֵית אָבִיהָ דַּרְכָּן לִהְיוֹת מֻעָטִין:

ו. שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְשִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת. לֹא שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֵין מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת. לֹא כָתַב בָּהּ שְׁכִיב מְרַע, הוּא אוֹמֵר שְׁכִיב מְרַע הָיָה

**וְהֵן אוֹמְרִים בָּרִיא הָיָה, צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב מֵרֹעַ, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה:**

## ר"ע מברטנורה

**וְשׁוֹכֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא.** וְהוּא הַדִּין אִם שׂוֹכֵר לְעַצְמוֹ מִטַּלְטְלִין, מַתְנָתוֹ מַתָּנָה, וְאִם עָמַד אֵינוֹ חוֹזֵר. וְהוּא שֶׁקָּנוּ מִיָּדוֹ עַל אוֹתוֹ מַתָּנָה, דְּמַתְנַת שׁוֹכֵב מֵרֹעַ בְּמִקְצָת בָּעֵי קִנְיָן בֵּין עָמַד בֵּין לֹא עָמַד. וְאִם לֹא קָנוּ מִיָּדוֹ לֹא קָנָה מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה אֲפִלּוּ מֵת הַשּׁוֹכֵב מֵרֹעַ. וְדַוְקָא כְּשֶׁבָּא לְהַקְנוֹת הַמַּתָּנָה מֵחַיִּים. אֲבָל אִם אָמַר יִתְּנוּ לְפְלוֹנִי כָּךְ וְכָךְ אַחַר מוֹתוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ קִנְיָן, וַאֲפִלּוּ שׁוֹכֵר לְעַצְמוֹ. וּשׁוֹכֵב מֵרֹעַ שֶׁבָּא לִתֵּן מַתָּנָה מֵחַיִּים, אִם לֹא שׂוֹכֵר לְעַצְמוֹ כְּלוּם וְעָמַד, חוֹזֵר וַאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ. וּמְצִוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה דְּשִׁמַּעְנָא לֵיהּ דְּקָאָמַר יַי לֵיהּ דְּמֵית, לְעוֹלָם חוֹזֵר, בֵּין שׂוֹכֵר בֵּין לֹא שׂוֹכֵר, וַאֲפִלּוּ קָנוּ מִיָּדוֹ. וְאִם מֵת, קָנָה מְקַבֵּל הַמַּתָּנָה וַאֲפִלּוּ בְּלֹא קִנְיָן: **לֹא כָתַב בָּהּ שׁוֹכֵב מֵרֹעַ.** כַּד קָצִיר וְרָמֵי בְּעַרְסֵיהּ. וְאַף לֹא לְשׁוֹן מַתְּנַת בָּרִיא, כַּד הָלַךְ עַל רַגְלוֹהִי בְּשׁוּקָא. וְלֹא שׂוֹכֵר כְּלוּם: **הוּא אוֹמֵר שׁוֹכֵב מֵרֹעַ הָיִיתִי.** וְחוֹזְרִני בִּי. וְהַלָּה אוֹמֵר בָּרִיא הָיִיתָ וְלֹא תַחֲזֹר: **צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב מֵרֹעַ.** דְּבָתַר הַשְׁתָּא אַזְלִינַן, דְּהָאִידָנָא בָּרִיא הוּא, וְעָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָיָה שׁוֹכֵב מֵרֹעַ בְּשָׁעַת הַמַּתָּנָה: **וַחֲכָמִים אוֹמְרִים.** לֹא אַזְלִינַן בָּתַר הַשְׁתָּא אֶלָּא אָמְרִינַן הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, וּמְקַבֵּל הַמַּתָּנָה שֶׁבָּא לְהוֹצִיא מִיַּד הַנּוֹתֵן שֶׁהוּא מֻחְזָק, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה וְעֵדִים שֶׁבָּרִיא הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה. וַהֲלָכָה כַּחֲכָמִים:

**ו. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד מְסֻכָּן, נְכָסִים שִׁישׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ, מַעֲשֶׂה בְּאִמָּן שֶׁל בְּנֵי רוֹכֵל שֶׁהָיְתָה חוֹלָה וְאָמְרָה תְּנוּ כְּבִינָתִי לְבִתִּי וְהִיא בִּשְׁנֵים עָשָׂר מָנֶה, וְמֵתָה, וְקִיְּמוּ אֶת דְּבָרֶיהָ. אָמַר לָהֶן, בְּנֵי רוֹכֵל תְּקַבְּרֵם אִמָּן. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, בְּשַׁבָּת, דְּבָרָיו קַיָּמִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתּוֹב. אֲבָל לֹא בְּחֹל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, בְּשַׁבָּת אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּחֹל. כַּיּוֹצֵא בּוֹ, זָכִין לַקָּטָן, וְאֵין זָכִין לַגָּדוֹל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, לַקָּטָן אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר לַגָּדוֹל:**

## ר"ע מברטנורה

**רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד מְסֻכָּן.** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר לֵית לֵיהּ דִּבְרֵי שׁוֹכֵב מֵרֹעַ כִּכְתוּבִין וְכִמְסוּרִין דָּמוּ, וַאֲפִלּוּ מְצִוֶּה מֵחֲמַת מִיתָה סְבִירָא לֵיהּ דְּאֵין מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה אֶלָּא בְּקִנְיָן, כְּמַתְּנַת בָּרִיא. וְאֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר: **כְּבִינָתִי.** תַּרְגּוּם רְדִידִים כְּבִנְתָּא: **תְּקַבְּרֵם אִמָּם.** כְּלוֹמַר אֵין מְבִיאִין רְאָיָה מֵהֶם, שֶׁרְשָׁעִים הָיוּ, וּקְנָסָא קָנְסוּ רַבָּנָן לַבָּנִים לְקַיֵּם לַבַּת מַתְּנַת אִמָּן, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הָיָה מִן הַדִּין: **אֲבָל לֹא בְּחֹל.** אִם חִלֵּק הַשּׁוֹכֵב מֵרֹעַ נְכָסָיו בְּחֹל: **קַל וָחֹמֶר בְּחֹל.** וְכֵן הֲלָכָה דְּבֵין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת דִּבְרֵי שׁוֹכֵב מֵרֹעַ כִּכְתִיבֵי וְכִמְסִירֵי דָּמוּ, וְאֵין צָרִיךְ קִנְיָן. וְאִם שָׁאַל שֶׁיִּקְנוּ מִיָּדוֹ, קוֹנִים מִמֶּנּוּ בֵּין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו:

**ח. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אָבִיו אוֹ עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו, וְהָיְתָה עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעַל חוֹב, יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים, הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָב, בַּעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים, הָאָב מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יֶחֱלְקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן:**

## ר"ע מברטנורה

**יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן.** וְאֵין בַּעַל חוֹב יָכוֹל לְהַפְרַע מִנְּכָסִים אֵלּוּ, שֶׁהֲרֵי לֹא זָכָה בָּהֶן הַבֵּן מֵעוֹלָם: **וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים הָאָב מֵת רִאשׁוֹן.** וְנָפְלוּ הַנְּכָסִים שָׁעָה אַחַת לִפְנֵי הַבֵּן, וְהֵם מְשֻׁעְבָּדִים לִכְתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי חוֹב: **בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יַחֲלֹקוּ.** דְּקָסָבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי שְׁטָר הָעוֹמֵד לִגְבּוֹת כְּגָבוּי דָּמֵי, וְיוֹרְשֵׁי הָאָב וּבַעֲלֵי חוֹב תַּרְוַיְהוּ מֻחְזָקִים הֵוּ, לְפִיכָךְ יַחֲלֹקוּ: **וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים.** הַנְּכָסִים בְּחֶזְקַת יוֹרְשִׁים וּכְמֻחְזָקִים דָּמוּ וּבַעַל חוֹב בָּא לְהוֹצִיא מִיָּדָם וְעָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁהָאָב מֵת תְּחִלָּה:

ט. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ, יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל אוֹמְרִים, הָאִשָּׁה מֵתָה רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל, יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה אוֹמְרִים, הַבַּעַל מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הָאִשָּׁה, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יַחֲלֹקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן, כְּתֻבָּה בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל, נְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב:

## ר"ע מברטנורה

**הָאִשָּׁה מֵתָה תְּחִלָּה.** וְאֵין לְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה כְּלוּם, שֶׁהֲרֵי הַבַּעַל מֵת אַחֲרוֹן וְיָרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ: **נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן.** נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל בְּחֶזְקָתָן. וְלֹא פֵּרְשׁוּ בֵּית הִלֵּל אִי בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה שֶׁהָיוּ שָׁלָּה, אִי בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל שֶׁאַחֲרָיוּתָן עָלָיו, הִלְכָךְ נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל יַחֲלֹקוּ: **וּכְתֻבַּת אִשָּׁה.** שֶׁהֵם מָנֶה מָאתַיִם וְתוֹסֶפֶת, נִשְׁאָרִים בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל: **וּנְכָסִים הַנִּכְנָסִים וְיוֹצְאִים עִמָּהּ.** הֵם נִכְסֵי מְלוֹג. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁהִיא נִכְנֶסֶת נִכְנָסִים עִמָּהּ וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאת יוֹצְאִים עִמָּהּ, אִם פָּחֲתוּ פָּחֲתוּ לָהּ וְאִם הוֹתִירוּ הוֹתִירוּ לָהּ. אֵלּוּ הֵם בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה. נִמְצְאוּ יוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה נוֹטְלִים כָּל נִכְסֵי מְלוֹג וַחֲצִי נִכְסֵי צֹאן בַּרְזֶל:

י. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים שֶׁיַּחֲלֹקוּ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא, מוֹדֶה אֲנִי בָּזֶה שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן. אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי, עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מִצְטַעֲרִין, אֶלָּא שֶׁבָּאתָ לְחַלֵּק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁוִין:

## ר"ע מברטנורה

**נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ.** וְאֵין לָהּ בֵּן אַחֵר אֶלָּא זֶה. יוֹרְשֵׁי הַבֵּן אוֹמְרִים הָאִשָּׁה מֵתָה תְּחִלָּה וְיָרַשׁ הַבֵּן נְכָסֶיהָ וְאָנוּ יוֹרְשִׁים הַבֵּן. וְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה מִמִּשְׁפַּחַת בֵּית אָבִיהָ אוֹמְרִים הַבֵּן מֵת תְּחִלָּה וְיָרַשׁ אֶת הָאִשָּׁה: **אֵלּוּ וְאֵלּוּ מוֹדִים.** בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל: **שֶׁיַּחֲלֹקוּ.** דְּכֵיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם בָּאִים מִכֹּחַ יֶרֶשָׁה הֲוֵי סָפֵק וְסָפֵק, וְיַחְלֹקוּ. וְלֹא דָּמֵי לְנָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ, דְּהָתָם יֵשׁ שְׁנֵי מִינֵי נְכָסִים, יֵשׁ שֶׁהַבַּעַל מֻחְזָק וְיֵשׁ שֶׁהָאִשָּׁה מֻחֶזֶקֶת, אֲבָל הָכָא הַכֹּל בְּחֶזְקַת הָאִשָּׁה כֵּיוָן שֶׁהָיְתָה אַלְמָנָה, וּשְׁנֵיהֶם בָּאִים מִכֹּחַ יֶרֶשָׁה לִירַשׁ הַכֹּל, הִלְכָךְ יַחֲלֹקוּ: **מוֹדֶה אֲנִי בָּזֶה.** דִּלְדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל הָכָא נַמִּי אָמְרִינַן נְכָסִים בְּחֶזְקָתָן, בְּחֶזְקַת יוֹרְשֶׁיהָ מִן הָאָב, שֶׁהֲרֵי בְּחַיֶּיהָ מְשֻׁמֶּת בַּעְלָהּ אַחַר שֶׁבָּט אָבִיהָ הִיא מִתְיַחֶסֶת, וּמְמוֹנָהּ נַמִּי בְּחַיֶּיהָ הָיָה בְּחֶזְקַת שֵׁבֶט אָבִיהָ. הִלְכָךְ יוֹרְשֶׁיהָ מִן הָאָב יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ. וַהֲלָכָה כְּרַבִּי עֲקִיבָא: **עַל הַחֲלוּקִין אָנוּ מִצְטַעֲרִין.** כְּלוֹמַר, עַל מַחֲלֹקֶת דְּלְעֵיל דְּבֵית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אָנוּ מִצְטַעֲרִים שֶׁלֹּא הִשְׁוּוּ דַּעְתָּן, וְאַתָּה אוֹמֵר שֶׁגַּם בָּזֶה חֲלוּקִין וּבָאתָ לַחְלֹק עַל תַּנָּא קַמָּא שֶׁאוֹמֵר שֶׁהֵם שָׁוִין:

# מאמר שבועי מאת מו"ר שליט"א

## והשבוע: תקון חוש הדבור בחדש ניסן

בע"ה

### חוש חדש ניסן

# תקון חוש הדבור

## עלון 'התחדשות', ניסן תשס"ט

|| נערך על־ידי ניר מנוסי ||

מקובל לדבר על חמשה חושים לאדם, כאשר רבים אוהבים להשתעשע עם המחשבה אודות חוש ששי. אולם לפי הקבלה האדם השלם ניחן בלא פחות משנים-עשר חושים! שנים-עשר החושים מקבילים לשנים-עשר חודשי השנה, לפי הסדר. אנו רגילים לחשוב על תשרי בתור החודש הראשון בשנה, אולם לפי התורה החודש הראשון הוא בעצם ניסן, חודש האביב וההתחדשות, עליו נאמר "החֹדש הזה לכם ראש חדשים, ראשון הוא לכם לחדשי השנה" (שמות יב, ב). והחוש של חודש ניסן, הראשון שיש לפתחו, הוא חוש הדיבור.

מה פירוש חוש דיבור? נקדים ונסביר שבמונח 'חוש' אין הכוונה רק לאמצעי חישה כמו חושי השמיעה, הראיה וכדומה. בעולם המונחים הקבלי, חוש פירושו זיקה, משיכה או כשרון לדבר מה, היכולת לחוש את טיבו של משהו ולהביעו היטב. להיות בעל חוש בדיבור אם כן זה לדעת לְדַבֵּר בצורה נכונה וזורמת, להרגיש מה ראוי לומר בכל מצב וכיצד לומר אותו. זהו החוש הראשון משום שהוא מאפשר לנו להביע עצמנו ובכך לבטא את מכלול חושינו-כשרונותינו.

הקשר בין חוש הדיבור לחודש ניסן ניכר בכך שבניסן חל חג הפסח, שהמצווה העיקרית בו היא "והגדת לבנך" - סיפור יציאת מצרים לילדים באופן המותאם להם. המלה 'פסח' נדרשה בקבלה כאומרת "פֶּה-סַח", כלומר פֶּה מדבר, שכן יעודו הוא תיקון הדיבור (הנצחון על פרעה, "פֶּה-רַע"). העובדה שלכל אורך פסח אנו נדרשים להמנע מאכילת חמץ מצטרפת אף היא לזיכוך הפה, שבאופן עקיף מתקן את הדיבור.

מה הן תכונותיו של חוש הדיבור המפותח וכיצד רוכשים אותו?

## הדיבור כתכונת המנהיג

הדרך הטובה ביותר להבין את החושים היא להעזר במערכת מקבילה נוספת: שנים-עשר השבטים, צאצאי יעקב אבינו המייצגים את הבחינות השונות בעם ישראל.

השבט של חודש ניסן הוא שבט יהודה. אף שיהודה לא היה הבכור לבית יעקב אבינו, הוא ניחן באופי המנהיגותי ביותר. תכונה זו עברה בירושה לצאצאיו: שבטו הפך להיות השבט המוביל במדבר, נשיאו היה הראשון להעלות קורבנות במשכן, ולימים יצא ממנו המלך החשוב ביותר - דוד המלך, שמזרעו נועד לבוא המשיח, "משיח בן דוד". מסיבות אלו, יהודה מגלם את כֹּח המלכות והמנהיגות (אכן, א' ניסן מכונה "ראש השנה למלכי ישראל").

ההקבלה בין יהודה לחוש הדבור מלמדת כי דיבור מתוקן קשור במנהיגות. אכן, תכונתו העיקרית של המנהיג היא כח דיבורו (עד כי אחד הכינויים למנהיג בתלמוד הוא 'דַּבָּר'). מנהיג יודע לבטא במלים את רחשי החברה, וכן להשפיע במלותיו על מעשיה. הוא יודע לשאת דברים באופן שמדבר אל לבם של האנשים באשר הם שם, אך גם באופן המרומם אותם. בהיותו מופקד על אנשים המצייתים לדבריו הוא גם המתדמה ביותר לריבון העולם, הבורא בדיבורו מציאות. בהרחבה, ניתן לומר שכח הדיבור מבטא את הפן המנהיגותי של כל אחד ואחת מאתנו. בדיבור אנחנו מביעים את רצוננו ומטביעים אותו על המציאות. כל אחד צריך לפתח במידת מה את הכושר המנהיגותי שלו ודבר זה צריך לבוא לידי ביטוי בתיקון דיבורו (בהקשר ל"הגדת לבנך", הרי שכל הורה הוא בבחינת מנהיג הזקוק לכושר דיבור טוב מול ילדיו).

## הוֹדָאָה וְהַנְהָגָה

מה יכול יהודה ללמדנו אודות אופיו של הדיבור המנהיגותי המתוקן?

לאחר סיפור מכירת יוסף, ולפני קורות יוסף במצרים, מקדיש ספר בראשית סיפור שלם, לכאורה בלתי רלוונטי להשתלשלות האירועים המרכזית, לקורותיו הפרטיים של יהודה. מתואר כי נולדו לו שני בנים רעים שנישאו בזה אחר זה לאשה בשם תמר, אך במהרה מתו בשל חטאיהם. יהודה מבטיח לתמר את בנו השלישי, אך למעשה אינו מתכוון לתת לה אותו מחשש שגם הוא ימות. תמר מחליטה להתחפש לזונה, מפתה את יהודה ומתעברת ממנו. כאשר הוא שומע שכלתו בהריון הוא מצוה שיוציאוה להורג, אך היא שולחת לו סימנים המוכיחים כי הוא בעצמו אב הילד. בראותו את הסימנים אומר יהודה "צדקה ממני" ומבטל את גזר הדין.

הצהרתו הדרמטית של יהודה היא נקודת המפנה בחייו. לאחר שהיה שותף למכירת יוסף ולהונאת אביו, לאחר שניסה להונות את תמר והתפתה למי שדימה בעיניו לזונה, הוא עוצר, מתחרט ומתוודה. בהודאתו, שב יהודה אל טבעו האמיתי, המשתקף בכך ששמו נגזר משורש הוד. היפוך זה מסביר את מעשה ההקרבה העצמית שהוא עושה מאוחר יותר, בהתנדבו להפוך לעבד יוסף כדי שבנימין ישוב לאביו, המהווה תיקון לעוול שעשה לאבא. נציין כי יותר מאוחר מפגין דוד המלך את אותה תכונה, כאשר מול תוכחתו של נתן הנביא אומר מיד "חטאתי לה'" (בניגוד לשאול, שכאשר מוכיחים אותו מתחמק ומחפש תירוצים בטרם מודה בטעותו).

אנו מוצאים ששני האישים המלכותיים והמנהיגותיים ביותר בתנ"ך, יהודה ודוד, לא אופיינו בכך שהיו מושלמים אלא בכך שהיו מסוגלים להודות בפגמיהם. התנ"ך

בכלל מתבלט בכך שאיננו כתוב ברוח ה'ביוגרפיות הרשמיות' המייפות מעללי מנהיגים, אלא חושף את חולשות גיבוריו. הסיבה היא שהעיקר לפי התורה איננו השלמות - הרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" (קהלת ז, כ) - אלא ההודאה באי-השלמות. לפי החסידות, תכונת המלכות צריכה לשאת בקרבה שני הפכים: כלפי חוץ עליה לדעת להתנשא, ללבוש סמכותיות ולהשמיע דבריה בקול רם, אך כלפי פנים עליה להיות חדורת שפלות רוח. אם המלך אינו מרגיש שמצד עצמו הוא כאחד האדם - פשוט, פגיע ופגום - הוא מאבד יכולת להזדהות עם עמו ולהשפיע עליהם.

גילינו את סוד הדיבור המתוקן: הוא נוסד על היכולת להודות בטעות או בחטא. לפני שמרימים את הקול בסמכותיות, לפני שמתנסחים ברהיטות, לפני שלומדים את רזי הטיעון והשכנוע, יש לדעת להתוודות ולהתנצל, להרגיל את הפה לומר 'טעיתי' ברגע שמתגלה הטעות. מסיבה זו אומר היהודי כל יום "אשמנו, בגדנו, גזלנו, דיברנו דופי..." וכך עובר על עשרים ושתיים אותיות הא"ב המרכיבות את הדיבור. ההכרה בפגמינו וההודאה עליהם אינה מחלישה את כחו של המנהיג אלא להפך - עושה אותו ראוי לו.

## בדי לדעת לדבר צריך לדעת לשתוק

למעשה, יש שלב בתיקון הדיבור הקודם להודאה - השתיקה, הפסקת הדיבור הבטוח בעצמו ממנה נולדת ההודאה. "כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה" (משנה אבות א, יז): השתיקה משיבה אותנו לגופנו, להיותנו בני תמותה כמו כל הבריות.

והנה, מלה נרדפת לפועל שתק היא חש, שורש המלה חוש. כאשר אדם חש מלדבר הוא מתחיל לחוש את עולמו הפנימי ונעשה פתוח לתקנו. תיקון החושים כולם מתחיל בחכמת השתיקה.

# אחדות התורה

מָה מְאַחֵד אוֹתָנוּ? הַדֶּבֶק שֶׁמְּחַבֵּר אוֹתָנוּ צָרִיךְ לִהְיוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ הַחִבּוּר הָאֲמִתִּי. מֻמְלָץ מְאֹד - לִפְנֵי כְּשֶׁנָּה הִתְחַלְנוּ לִלְמֹד כָּל יוֹם פֶּרֶק תָּנָ"ךְ. אִם כֻּלָּם לוֹמְדִים אֶת פֶּרֶק הַתָּנָ"ךְ הַזֶּה, כַּמָּה שֶׁזֶּה כְּאִלּוּ חִיצוֹנִי - זֶה בְּהֶחְלֵט מְחַבֵּר. חוּץ מֵהַחְתָּ"ת שֶׁל הָרַבִּי הַקּוֹדֵם, הָרַבִּי הוֹסִיף גַּם רַמְבָּ"ם, וְזֶהוּ הַחִבּוּר בֵּין הַחֲסִידִים, הַלִּמּוּד הַיּוֹמִי הַזֶּה. בִּשְׁבִילֵנוּ אֲנַחְנוּ הוֹסַפְנוּ כַּמָּה דְּבָרִים לֹא קָשִׁים. לֹא מְסֻבָּךְ: פֶּרֶק תָּנָ"ךְ (אֲנַחְנוּ הַיּוֹם בְּסֵפֶר אִיּוֹב, סֵפֶר הַפְּסִיכוֹלוֹגְיָה הֲכִי חָשׁוּב בַּתָּנָ"ךְ), וּפֶרֶק מִשְׁנָה (שָׁבוּעַ הַבָּא מְסַיְּמִים חֲגִיגָה, סוֹף סֵדֶר מוֹעֵד, וּמַתְחִילִים סֵדֶר נָשִׁים). לְדַעְתִּי, מְאֹד מְאֹד רָצוּי שֶׁכָּל מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּאן יִלְמַד אֶת גַּם אֶת הַחְתָּ"ת, וְגַם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. זֶה בֶּאֱמֶת מְחַבֵּר, הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מְחַבְּרִים אוֹתָנוּ בְּיַחַד.

[מתוך שיעור י"ד אייר תשפ"ג]